

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 26

София, сѣбота, 17 декемврий

1927 г.

27. заседание

Петъкъ, 16 декемврий 1927 година.

(Открито отъ подпредседателя В. Димчевъ, въ 16 ч. 20 м.)

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни) Има нужното число народни представители, за да бѣде заседанието законно.

Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Христо Баралиевъ, Димитъръ Богдановъ, Никола Бурмовъ, Герасимъ Ангеловъ Величковъ, Вълчо Даскаловъ Вълчовъ, Димитъръ Дрънски, Димитъръ Ивановъ II, Христо Илиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Гето Кръстевъ, Иванъ Куртевъ, Коста Лулчевъ, Александъръ Малиновъ, Йосифъ Марулевъ, Тончо Мечкарски, Василь Митевъ, Димитъръ Мишайковъ, Миланъ Момчиловъ, Стойчо Мошановъ, Йовчо Николаевъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Аврамъ Стояновъ, д-ръ Владимиръ Руменовъ, Стефанъ Стефановъ, Стефанъ Тасевъ, Никола Костовъ Тахтаджи, Андрей Тодоровъ, Иванъ Хрелопановъ, Тома Янчевъ Христовъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ и Илия Януловъ)

Съобщавамъ, че бюрото на Събранието е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Александъръ Пиронковъ — 1 день;

На г. Добри Димитровъ — 4 дни;

На г. Кръстю п. Цвѣтковъ — 3 дни;

На г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ — 3 дни;

На г. Петъръ Анастасовъ — 3 дни;

На г. д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ — 1 день;

На г. Георги Чернооковъ — 1 день;

На г. Петъръ Цуцумановъ — 2 дни, и

На г. Аврамъ Стояновъ Петровъ — 2 дни.

Постѣпило е питане отъ варненския народенъ представител г. Никола Стамболиевъ до г. министра на войната и г. министра на земледѣлието и държавнитъ имоти до сежно действията на пограничните власти по оземляване на населението. Питането ще се изпрати на г. г. министритъ, за да отговорятъ.

Съобщавамъ, че е постѣпило законодателно предложение, вносител на което сѣ народнитъ представители г. г. Петъръ Миновъ и Иванъ п. Янчевъ, подписано отъ нужното число народни представители, за отпусчане народна пенсия на семействата на починали бивши министри, а именно: Александъръ Димитровъ, Цанко Бакаловъ, Александъръ Стамболийски, Спасъ Дупариновъ, Петъръ Яневъ, Кирилъ Павловъ и д-ръ Райко Даскаловъ. (Вж. прил. Т. I, № 21)

Пристѣпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — продължение разискванията по първото четене на законопроекта за насърчение на мѣстната индустрия.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Днешното заседание е седмо по редъ откакъ разглеждаме законопроекта за насърчение на мѣстната индустрия. Всички контроверсни въпроси, изнесени въ печата, въ обществото, въ сръдитъ, които се интересуватъ отъ индустрията, бѣха най-всестранно разгледани тукъ отъ оторизирани представители на партиятъ, за да нѣма нужда азъ сега да се впускамъ въ единъ подробенъ анализъ на всич-

китъ тия въпроси. Всички оратори бѣха единодушни въ единъ пунктъ — че нашата индустрия не може да бѣде оставена безъ покровителство въ днешния моментъ чрезъ единъ законъ, когато ние нѣмаме една митническа тарифа, годна да покровителствува нейното състезание на вътрешния пазаръ съ индустриитъ на старитъ държави. Аслѣ това е и смисълътъ на протекцията — да се даде възможность на нашата индустрия да се състезава — дотолкова, доколкото ще е възможно — на вътрешния пазаръ съ по-старитъ индустрии на другитъ държави, които индустрии превъзходствуватъ нашата. Ако ние не дадемъ протекция на индустрията, ние рискуваме да понесемъ огромни жертви. И азъ се съгласявамъ съ крайнитъ, които изтъкнаха едни невѣроятни размѣри на жертвитъ, които държавата е правила за нашата индустрия, за да подчертая, че действително тѣзи жертви сѣ били огромни. Но ние имаме една отговорность — да запазимъ индустрията, която е създадена съ цената на такива жертви. Когато азъ тукъ ви дадохъ статистически данни за развитието на нашата индустрия и паралелно съ това ви посочихъ и жертвитъ, които държавата драговошно, съзнателно, преднамѣрено е давала за създаването на тази родна индустрия, азъ тога не го направихъ, почитаемо събрание, съ намѣрението да съпоставя тѣзи жертви съ онѣзи, които сѣ правени отъ страна на държавата за подкрепване на другитъ фактори отъ народното производство. Нека не се прави едно такова сравнение между жертвитъ, дадени за индустрията, за земледѣлието, за занаятчийството, за работничеството и за другитъ стопански фактори, защото съ такова едно сравнение не можемъ да дойдемъ до правилни заключения. Както справедливо и много основателно забеляза уважаемиятъ професоръ Данаиловъ, цифритъ тукъ нѣматъ значение. Ние не можемъ да мѣримъ жертвитъ съ точни везни и да казваме: за индустрията е дадено толкова, за занаятчийското производство — толкова — толкова, за земледѣлското производство — толкова и да искаме да се направи едно нивелиране, едно уеднаквяване на жертвитъ за различнитъ производства. Такова нѣщо е невъзможно. Тия производства иматъ различна стойность и значение. Вие не можете да приравните, съ огледъ на цѣлокупното стопанско развитие на страната, онова, което се дава на занаятчийското производство, съ онова, което се дава на земледѣлското производство или на индустрията. И затова не бѣха прави ония господа, които казаха: „Ние сме съгласни, че трѣбва да се даватъ жертви за индустрията, но тия жертви сѣ голѣми и не съответствуватъ на ония жертви, които се правятъ за занаятитъ“. Така не може да се разсѣждава. Не може да се прави такъвъ единъ паралелъ. Нашата формула е: ще се дава за всѣко производство толкова, колкото е необходимо за неговото развитие. Мѣстото на тия критики, които се направиха тукъ, е, когато дойдатъ на дневенъ редъ ония мѣроприятия, които иматъ за задача развитието на другитъ стопански фактори. Тамъ ще се поддържа тезата, че недостатъчно се подпомагатъ тия фактори. Тукъ господата трѣбваше да дойдатъ и да кажатъ: можемъ ли ние да отидемъ поше тия жертви? Можемъ ли да ги съкратимъ безъ рискъ за загубимъ онова, което въ продължение на

толкова години сме давали за закрепване на нашата индустрия? И тамъ е именно фалшивостта на тѣхната теза. Въ моето изложение азъ казахъ, че тукъ може би ще се изнесатъ критики отъ гледище егостично, че завистливо ще се поглежда отъ нѣкои лагери, задето за индустрията се дава извънредно много. Но всегаки, макаръ че за мене нѣма значение размърътъ на даденитѣ жертви, азъ съмъ длъженъ да подчертая, че онова, което нѣкои оратори изнесоха тукъ, а именно, че ние сме носители на интереситѣ на голѣмия капиталъ и че сме забравили по-слабитѣ икономически, . . .

Ц. Табаковъ (зан): Това не е ли истина?

Министъръ Ц. Бобошевски: . . . че тогава, когато ние сме много ларжъ по отношение нашата индустрия, ние не сме давали нищо за земледѣието или занаятитѣ — това тѣ го направиха съ тенденция да създадатъ едно настроение. Въ своитѣ пресмѣтания тѣ вървѣха карламаданъ. Каква стойностъ има критиката на г. Стефанова, който каза, че ние съ едно лекомислие даваме жертви за новата индустрия, създадена следъ войната, отъ 1919 г. насамъ, и че за последнитѣ 4 години държавата е загубила отъ мита и други такси единъ милиардъ лева, когато той бѣше само голословенъ и не ви изнесе нито единъ фактъ, нито една данна, за да видите, че това е действително правдоподобно? Най-лесно е да се правятъ критики и да се създава настроение по тоя начинъ, като се каже: „На ул. „Нинка“ изникнаха следъ войната маса индустрии, които иматъ по едно малко кумниче“. Тенденцията на г. Стефановъ бѣше да представи, че чутъ ли не всѣки единъ може да създаде една индустрия, която да се ползува съ безмитенъ вносъ на материали въ много по-голѣмъ размъръ, отколкото консумира самата индустрия, и да прави спекули. Разбира се, той не изнесе каквито и да било данни, за да бѣде думата му тежка. Въ единъ Парламентъ, г-да, всѣки трѣбва да уважава трибуната и, когато излиза на нея, трѣбва да излиза съ единъ трепетъ, а не да брънолеви и да разправя небиващици, за да създава настроение. Той трѣбва да излезе съ данни, за да бѣдатъ неговитѣ думи съ значение. Г. Стефановъ дойде ли въ министерството да вземе точни данни за регистрацията на индустриитѣ, които данни съ безспорни? Даннитѣ, които ви дадохъ — азъ не претендирамъ на пълнота — съ абсолютно точни. Въ продължение на две години си дадохме трудъ съ слабитѣ сервиси, съ които разполагаме, да съберемъ достатъчно данни и да излѣза съ единъ докладъ предъ Народното събрание. Азъ можехъ да излѣза съ много по-голѣми статистически данни, но съ съгласие на народното представителство не направихъ това. Азъ не дадохъ статистически данни за всѣка една индустрия поотдѣлно, а оставихъ да дамъ тия данни въ комисията, дето се върши същинската творческа работа. Азъ ви дадохъ сведения *grasso modo*, изобщи за развитието на индустрията, на най-важитѣ и най-същественитѣ нейни отрасли, и паралелно съ това — сведения и за жертвитѣ, които правимъ за нея. Но г. Стефанъ Стефановъ дойде тукъ да създава едно настроение. Отъ регистрацията на министерството очевидно доказано е, че само 444 индустрии съ създадени отъ 1920 г., и то не индустрии такива, за каквито той разправяше, но индустрии много важни, които съ свързани съ нашето земледѣлско производство. Само по този въпросъ има една разлика отъ 400. Значи, карламаданъ се цитира! Ще ме освободите отъ задължението да правя наново цитати въ това отношение. Уважаемиятъ г. Момчо Дочевъ ви даде подробна класификация на тѣзи 444 индустрии — че тѣ за сѣгатъ непосредствено нашето земледѣлско производство, че въ тѣхъ има и текстилни индустрии, и индустрии за хранителни продукти, и метални индустрии, и други, отъ които България има нужда

Г. Стефановъ дойде до заключение, че сме пожертвували чрезъ освобождаване отъ мита 800—900 милиона, даже единъ милиардъ лева. Азъ нѣма да влизамъ въ подробности и наново да ви цитирамъ даннитѣ. Наизустъ ще ви кажа, че презъ последната 1925 г. жертвитѣ, които сме направили за индустрията, въ освобождаване отъ мита, връхнини и др., възлизатъ на 135 милиона лева. Но знаете ли, г-да, въ тѣзи 135 милиона лева каква сума представляватъ жертвитѣ, които съ направени за текстилната индустрия, каквато е индустрията на г. Стефанъ Стефановъ? Отъ всичкитѣ индустрии, текстилната индустрия е получила най-голѣми облекчения — въ размъръ 52 милиона лева. И ако е въпросъ за паразитна индустрия, за индустрия,

която не използва производството на българското село, ние смѣло можемъ да кажемъ, че такава е индустрията на г. Стефанъ Стефановъ — текстилната.

Ц. Табаковъ (зан): Да я лишимъ тогава отъ облагитѣ на закона. Г. Стефановъ самъ се отказва отъ протекцията. Това е доблестъ отъ негова страна. (Глътка)

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Министъръ Ц. Бобошевски: Може ли, г-да, тогава да се говори така? Ако презъ 1925 г. направитѣ жертви възлизатъ на 135 милиона лева, за другитѣ години тѣ съ помалки — по 87 и по 65 милиона лева. Въ комисията ще ви дамъ най-подробни данни, и тогава ние си правете смѣтката. Че възможно ли е само за последнитѣ четири години, презъ които сме отложили вотирането на този законъ, държавното съкровище да е изгубило 800 милиона лева само отъ новосъздаденитѣ индустрии? Така не може да се разсѣждава, г-да.

Този въпросъ азъ го свързвамъ съ другъ единъ въпросъ, който най-много занимаватъ ораторитѣ отъ опозицията, а именно въпросътъ: какво е родна индустрия? Да се разбере, г-да, по този въпросъ. Азъ не разбирамъ родна индустрия само оная индустрия, която консумира само български сурови материали. Нито създаденитѣ на закона за насърчение мѣстната индустрия отъ 1895 г., нито онѣзи, които впоследствие съ го продължили, съ имали такова разбиране, нито азъ имамъ такова разбиране. Подъ „родна индустрия“ се разбира една въестранна българска индустрия, която да засегне всички отрасли, която да удовлетворява всичкитѣ нужди на българския народъ на българския пазаръ, не смотря дали тя изключително отъ България алиментира сурови материали, или получава такива отъ странство. За много индустрии, които мишаватъ сега въ съзнанието на мизина като родни индустрии *par excellence*, въ действителностъ, ако така се разбира понятието „родна индустрия“, можемъ да кажемъ, че не съ родни индустрии. За примѣръ ще взема пакъ оная индустрия, представителъ на която е г. Стефанъ Стефановъ — текстилната. Какво консумира тази индустрия отъ българската земя за своитѣ нужди? Тя консумира отъ България само една десета отъ материалитѣ, които ѝ съ необходими. Вземете статистическитѣ данни, които съ безспорни, отъ редица години насамъ и ние ще видите, че за нуждитѣ на текстилната индустрия българската земя дава само единъ милионъ килограма вълна, когато тази индустрия консумира вълна между 8—9 милиона килограма. И затова внасяме вълна отъ Австралия, Америка и други страни, където тя е въ изобилие. Това е ли аргументъ да кажемъ: понеже деветъ десети отъ суровитѣ материали за тази индустрия не се произвеждатъ на българска земя, ние не трѣбва да насърчаваме текстилната индустрия въ България? Това е единъ абсурдъ. Това не можемъ да го възприемемъ: не можемъ да свържемъ неспремливо покровителството на разнитѣ индустрии съ алиментирането имъ отъ български произведения. Напротивъ, чрезъ индустриитѣ, доколкото е възможно, съ огледъ на климатическитѣ условия у насъ, ще създаваме въ България онѣзи култури, които сега нѣмамъ. И между многото цели, които преследва протекцията на индустрията, кардиналната целъ е била да се задволимъ съ българска, съсобствена индустрия, за да спестимъ милиони български пари отъ вносъ отвънъ. Това е първата целъ.

Втората целъ е да намѣри пласментъ трудътъ на нашето население. Поради увеличение на нашето население, известни слоеве отъ селата се протетаризиратъ. Земята остава една и съща, а населението се плоти, и ние ще дойдемъ до една криза въ земледѣлското стопанство, ако не потърсимъ пласментъ за труда на известни нани сънародници, които инакъ трѣбва да емигриратъ.

Третата целъ е да повишимъ цената на селскитѣ продукти, а това ще стане, когато има индустрии, които ги преработватъ, когато търсенето имъ бѣде по-голѣмо.

Четвъртата целъ е да се създадатъ у насъ култури, които нѣмаме досега. Азъ казахъ въ моето изложение, че преди години не сме имали поменъ отъ известни култури, а сега, съ създаването на известни индустрии въ България, които търсятъ тѣзи култури, ние виждаме едно увеличение на засѣтата площъ съ памукъ, съ кононъ и съ други сквотични култури и съ време ще можемъ, ако не напълно, то въ значителна частъ съ тѣзи култури да алиментираме известни индустрии въ България и да станатъ тѣ *par excellence* родни. И азъ съмъ съгласенъ, че трѣбва да се направи разлика за *par excellence* роднитѣ индустрии, които консумира

миратъ изключително народни произведения, каквито са спиртната, брашнената и други нѣкои индустрии. Но има ли страна, където да се иска, щото суровитѣ материали за индустриитѣ да се черпятъ изключително отъ самата страна? Вземете, напр. Англия, която произвежда най-много стомана; желязнитѣ руди тя ги нѣма въ своята страна, а ги внася отъвън; тя само притежава голѣми богатства отъ коксъ и черни въглища. Нима ние не трѣбва да имаме желанието и амбицията да създадемъ въ България индустрии, които да получаватъ своитѣ първични материали отъвън, напр. желязната индустрия, която иде следъ памучната и нѣкои други индустрии? Ние не трѣбва да имаме тази амбиция, защото имаме основния елементъ, храната на всѣка индустрия — каменнитѣ въглища. Съ нищожнитѣ количества желязни и манганови руди, които имаме покрай морето, край Бургазъ, ние не можемъ да създадемъ пещи въ България; ние ще внесемъ рудитѣ отъ Русия и другаде, където ги има въ изобилие и могатъ да се купятъ на нищожна цена. Вземете най-франантния примѣръ, г-да — Италия. Италия, която нѣма каменни въглища, които са хлѣба на индустрията, съ своята разумна стопанска политика съумѣ вече да стане една господстваща индустриална държава, която въ известни области прави силна конкуренция на Англия. Както съмъ казвалъ и другъ пътъ, вземете за примѣръ пейната памучна индустрия: макаръ че тя внася памука отъ други страни, тя има една цѣлтуца памучна индустрия. Тя доставя и основния елементъ за индустрията, въглищата, и въпрѣки това тя се стреми да развие една силна индустрия, за да пласира работнитѣ рѣже на милиони италианци, които, вмѣсто да отиватъ въ Америка, въ Аржентина, да останатъ въ Италия и да творятъ тамъ. Така разсъждаватъ хората.

Нашата амбиция е била да създадемъ разнообразна и всестранна индустрия, а не индустрия едностранчива, която да се задоволява само съ онова, което се произвежда въ България. Ами че това не бѣше и мотивътъ за създаването на този законопроектъ. Кой ни конкурира по отношение на брашното, кой ни конкурира по отношение на спирта? Никой не се явява на българския пазаръ да ни конкурира въ това отношение. Тамъ ние сме имали пълна свобода. Българскиятъ консоматоръ е билъ експлоатирани отъ индустрии, продуктитѣ за които въ деветъ десети не се създаватъ въ България. Но отъ редицата примѣри, които ви приведохъ миналия пътъ, се вижда, че развитието на индустрията предизвиква въ земледѣлието въвеждането на нови култури, които по-рано не съществуваха. Вземете най-типичния примѣръ — захарната индустрия. Кой обработваше у насъ по-рано цвеклото? Създадохъ се, обаче, захарнитѣ фабрики, които донесоха голѣмо благосъстояние на нашия селянинъ. Така ще бъде, г-да, и съ други индустрии, защото индустрията, както ви казахъ, дава преди всичко едно отражение прѣко върху земледѣлието. Индустрията е, която докарва повишение на ценитѣ на селскитѣ произведения; индустрията е, която създава по-голѣмото имъ търсене; тя е, която създава нови и разнообразни култури въ земледѣлието — да не бъде то монотонно, а разнообразно. Когато земледѣлието бъде разнообразно, въ него нѣма да има кризи, защото, когато за една култура годинитѣ са неблагоприятни, било вследствие на суша, на наводнение и дѣждъ, за друга тѣ ще бъдатъ благоприятни и ние нѣма да бъдемъ излагани на тия кризи, бидейки само земледѣлска страна.

Вие чухте отъ уважаемия професоръ г. Данаиловъ едни паразитни примѣри за това, че индустрията е, която създава, преди всичко, условията за създаването на земледѣлска индустрия. Той ви цитира примѣри за колосалното развитие на машинната индустрия въ Съединенитѣ щати, Англия и Германия, изчислена на 7—8 милиарда лева отъ които за 6 милиарда оставатъ машини вътре въ странитѣ за земледѣлието и чистата индустрия, а само за половинъ милиардъ се експортиратъ. Отъ цитатитѣ, които той направил, се видѣ, че индустрията въ своето развитие предизвиква успѣршенствуване въ другитѣ индустрии и създава нови стопански блага.

Така ние сме гледали, г-да, на въпроса за насърчение мѣстната индустрия и затова ние не сме желали да създадемъ само индустрия, която да взема своитѣ първични материали само отъ България. Ние желаемъ да създадемъ една всестранна индустрия. Това е билъ съществениятъ мотивъ и на Гешовъ въ 1895 г., и на г. Ляпчевъ въ 1909 г., това е мотивътъ и на настоящия законопроектъ — създаване на една всестранна родна индустрия, на една българска индустрия, която да може да задоволява нашитѣ нужди. Ние смѣтаме, при тѣзи безспорни констатации, които се направиха отъ представителитѣ на най-крайната лѣвица до пред-

ставителя на най-дѣснитѣ буржоазни схващания, че българската индустрия още не е закрепнала, че тя се нуждае още отъ покровителство. Когато и Америка, и Англия — класическата страна на свободната развѣна — са достигнали до единъ режимъ почти прохибитивенъ, и когато тамъ свръхпроизводството е станало колосално и има единъ страшенъ напѣвъ да се нахлува въ други страни; когато голѣмитѣ индустриални страни се пазятъ отъ това нахлуване, какво ще бъде положението на насъ, малката и слаба индустриална България, ако позволимъ такава една свобода, г-да? Това е кардиналниятъ въпросъ и по него азъ не чухъ единъ решителенъ отговоръ. Кой би послѣ тая отговорностъ? Казватъ: „Стига протекция на българската индустрия“. Може да стига за васъ, но за насъ, които гледаме малко по-държавнически, не стига. Ние смѣтаме, че не бива така лекомислено да се гледа, защото, както ви казахъ, както ви казаха и мнозина, жертвитѣ, които се правятъ за родната индустрия, се правятъ съзнателно, съ огледъ на едно по-далечно бъдеще, когато десетократно и стократно тѣ ще бъдатъ върнати на държавата. Трѣбва сега да давашъ, за да получавашъ единъ денъ. Както ви казахъ, покровителството чрезъ митническата тарифа ще бъде последната отстъпка, която ще се даде при бъдещитѣ наши договорни отношения съ другитѣ държави — защото ние не можемъ да останемъ повече въ това изолирано положение — волею-неволею, ще правимъ тия отстъпки, ще даваме жертви, но когато ще ги даваме, ние ще сме си направил смѣтката, че при дадени мита за чуждитѣ произведения, българската индустрия ще бъде достатъчно конкурентноспособна съ чуждитѣ индустрии. Сега, обаче, ние не можемъ да си позволимъ да кажемъ: стига протекция, да я вдигнемъ и да оставимъ само тая на митническата тарифа. Това всички го признаваме, г-да. А това бѣше кардиналниятъ въпросъ, който засегнахъ въ моето изложение и който доловихъ отъ разнитѣ критики, които се направиха тукъ. Ние не можемъ да правимъ изключение, ние трѣбва да вървимъ по този пътъ. И г. проф. Данаиловъ, когато за трети пътъ ви цитирамъ, ви каза, че всички държави са вървѣли по този пътъ. Нека не си правимъ въ това отношение илюзии, че една Англия, че една Франция, или една Германия, току така, отъ само себе си са се издигнали като можщи индустриални държави. Всички са вървѣли по този пътъ на протекция, подъ една или друга форма: или чрезъ непосредствени области, дадени на индустрията, или чрезъ митническата тарифа. Можемъ ли ние, следъ като тази система е дала въ България отлични резултати, при факта, че съществуватъ 1.131 протезирани индустриални заведения, при онѣзи цифри, които ви дадохъ за ползата за народното стопанство, изразена въ милиони левове, при онѣзи изгоди, които тѣзи индустрии даватъ на десетки хиляди работнически семейства и т. н., да дойдемъ, възъ основа на нѣкакви фантастични и неотговарящи на истинското положение сведения, да правимъ впечатления съ фрази, да говоримъ за индустрии на ул. „Нишка“ и да твърдимъ че така покровителствуваната индустрия е една паразитна индустрия? Отъ даннитѣ, които ви дадохъ, паразитна индустрия може да се смѣтатъ и онѣзи индустрии отъ предвоеннитѣ години, които са се ползували отъ протекция, следъ като са били закрепнали. Но това че може да се каже за новитѣ индустрии, когато се следва една политика за развиване на една цѣлостна, всестранна индустрия, за една индустрия, която засѣга всички браншове. На нѣкои правѣше впечатление, че нѣмало кумини и че индустриалнитѣ заведения нѣмалн съоръжения и т. н. Ако вземете статистическия сведения, ще видите, колко много коствуватъ за народното стопанство тѣзи дребни индустрии, като пасмантерийство, галантерия, индустрия за копчета и т. н., чийто произведения иматъ една масова консомация. По съображения да спасимъ за нашия търговски балансъ, за нашето държавно съкровище милиони лева, които биха били изнесени въ странство, за да се достанятъ отъ вънъ произведенията на тѣзи индустрии, трѣбваше да ги създадемъ въ България, за да не плащаме за чужда рѣчка, за чужди лихви и за чуждъ транспортъ.

И ако и най-голѣмитѣ провинции на протекцията на индустрията излъзоха да признаятъ, че българскитѣ индустриални предприняти са останени само на личния кредитъ на своитѣ собственици, че българскитѣ индустриалци е оставенъ да търси пари отъ частнитѣ банки, които му ги даватъ съ 20—25% лихва, докато въ другитѣ страни паралелно съ едрата индустрия има финансови трѣстове, които финансиратъ тая индустрия; ако България е поставена въ едно неизгодно положение спрямо другитѣ индустриални дър-

жави — и това е един факт от голѣмо значение — по отношение на 8-часовия работен ден, защото въ Англия и Германия работният ден е 9 часа и едва през месец юлий миналата година Франция ратифицира Вашингтонската спогодба; ако азъ, представителът на България въ международната конференция на труда, като казаха това, намѣрихъ одобрението на Пултонъ, който каза: „Вземете примѣръ отъ малката и слаба стопански България, която изнемогна, но която прилага 8-часовия работен ден, а вие, мощни и индустриални държави, имате 9-часов работен ден“; ако прибавите и по-добрата амортизация на капиталитъ, вложени въ чуждата индустрия, ако прибавите и голѣмата сръчност на тѣхнитъ работници, ако вземете, казвамъ, предъ видъ всички тѣзи преимущества на чуждата индустрия спрямо нашата — вие ще видите, че безъ едно насърчение на нашата индустрия ние рискуваме да унищожимъ онова, което сме създали съ цената на толкова скѣпи жертви. Азъ не малоченявамъ значението на тѣзи жертви, само че не мога да се съглася съ онѣзи фантастични цифри, на които се позоваваха нѣкои, взети отъ статистиката на Димо х. Димовъ, известенъ комунистъ.

Д. Нейковъ (с. д): Той беше инспекторъ въ министерството.

Министъръ Ц. Бобошевски: Може да е билъ инспекторъ въ министерството, но даннитъ му не сѣ официални, той не е казалъ отъ къде черпи тѣзи сведения. Официалнитъ данни ги имамъ въ своята папка, но г. Момчо Дочевъ ме освободи отъ тая тежестъ, да ги цитирамъ. Че само за 5 години ние шкартирахме 8 милиона златни лева отъ смѣтката, която правѣше г. Яневъ — че за 16-тѣ предвоенни години сѣ били направени жертви отъ държавата по 2 милиона златни лева годишно, или всичко 32 милиона златни лева. Отъ това вие можете да направите изводъ, колко е тя достовѣрна, когато за 5 години само той даде цифри, които сѣ въ $\frac{1}{5}$ погрѣшни.

Но азъ пакъ ще подчертая, че за менъ нѣма никакво значение цифрата. Хора компетентни, които разбиратъ отъ тия работи, като г. професоръ Данайловъ, ви казаха, че такива смѣтки ние не можемъ да правимъ. Ние не можемъ да мѣримъ тия работи на аптекарски везни и да кажемъ: понеже е дадено толкова на занаятчиитъ, въ сѣщия размѣръ трѣбва да се движимъ и по отношение на индустриалцитъ, или пъкъ понеже на единитъ не е дадено, и на другитъ да не даваме. Така не можемъ да правимъ. Достатъчно е да проследяваме ние една планомерна политика за паралелно развитие на тѣзи стопански фактори. Когато дойде редъ тукъ да бъдатъ разгледани мѣроприятията, които целятъ повдигане и закрепване на другитъ фактори на производството, тогава излѣзте вие съ вашитъ критики и кажете, че е недостатъчно дадено. Азъ мога на тия възражения да направя сериозни и основателни обжекции, и да ви покажа, г-да, че намъ сѣ били преди всичко мила интереситъ на по-слабитъ икономически и чакъ следъ това нашия цикълъ отъ мѣроприятия го свършваме съ покровителството на по-силнитъ икономически. И азъ нѣма да бъда голословенъ въ това отношение, защото достатъчно наситени сме на фрази, на отричане на всичко и на непризнаване никому нищо. Омръзнало ни е да слушаме да се казва, че „нищо, нищо и нищо не е направено“, когато знаете, че ние въ първитъ дни на нашето управление излѣзохме съ една пълна система на социално законодателство, която дава своитъ резултати. Колкото щемъ да бъдемъ твърдоглави въ отричането, ние не можемъ да отречемъ факта, че следъ като е задоволилъ всички сервиси, фондътъ за общественитъ осигуровки сега разполага съ единъ резервъ отъ 200 милиона лева, който ни позволява да създаваме блага и по-добри условия за животъ на работничеството. Ето тукъ, въ София, ние строимъ една болница за 40 милиона лева. Ние даваме на държавата 80 милиона лева за построяване на една стопанска линия Сливенъ-Джболо, за да развиемъ тамошното богатство отъ каменовъглени залежи и да създадемъ единъ индустриаленъ кжтъ. Това се прави все отъ този фондъ.

Вземете социалното законодателство за мина „Перникъ“, където понастоящемъ се правятъ постройки, за 70 милиона лева, за жилища на работничитъ. Не искамъ да кажа, че това социално законодателство е напълно завършено. Можемъ да споримъ по размѣра на надницитъ, можемъ да признаемъ, че тѣ сѣ недостатъчни, но можете ли да отречете вие волята и желанието ни да помогнемъ на този факторъ въ производството, да го издигнемъ въ материално отношение и да го направимъ единъ просвѣтенъ и культу-

ренъ инструментъ въ производството? Това вие не можете да отречете, защото дашитъ сѣ налице. Ако въ България има засѣдени хора, които да отричатъ тия елементарни истини, то има други безпристрастни фактори, които издига тукъ на мѣстото, и то не наши приятели, а хора съ наши идеи, социалисти, които въ своитъ рапорти обективно казваха истината, че България действително е извършила единъ героизмъ, като въ единъ изключително трудни времена е успѣла да даде едно завършено социално законодателство.

Д. Нейковъ (с. д): На книга.

Министъръ Ц. Бобошевски: Може да има несвършенство въ неговото прилагане, то е другъ въпросъ; въско дѣло може да купя въ началото, обаче основнитъ сѣ поставени. Нека и други направятъ нѣщо за доизкарването на това дѣло. Азъ поне никога не съмъ излизалъ тукъ да казвамъ, че всичко, което внасямъ въ Парламента, е свършено. Въ редицата закони, които съмъ ималъ честта да внеса на разглеждане въ Парламента, въ 5-годишното си управление досега, азъ съмъ свършвалъ винаги съ тия думи: „Това съмъ могълъ да направя съ своитъ усилия“. Не претендирамъ, че съмъ специалистъ, но съ здравъ разумъ, съ добра воля, съ едно желание да служимъ на една политика, която смѣтамъ, че е действително пригодна за българскитъ обективни условия, на една демокрация и социална хармония, която ние сме прилагали — азъ съмъ го правилъ. Нека въ комисията да се чуятъ авторитетни мнения, всичко разумно ще бѣде прието и направено. Това сме направили, г-да! (Кжтъ земледѣлнитъ и социалдемократитъ) Нѣма защо да се смѣете, защото смѣхътъ нищо не означава.

Д. Нейковъ (с. д): Позволете ни поне да се смѣемъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това показва колко несерiously се отнасяте къмъ тия въпроси.

Д. Нейковъ (с. д): Много сериозно се отнасяме.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ искамъ да ви кажа, че ние не сме negliжирали интереситъ на никой стопански факторъ, а не както се казва тукъ: „Бобошевски е изразителъ на едрия капиталъ, той защитава интереситъ само на крупнитъ капиталисти, а другитъ фактори въ производството той ги е negliжиралъ“.

Ц. Табаковъ (зап): Това е истина.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г-да! Азъ нѣколко пѣти съмъ посочвалъ маса закони, съ които сме подпомагали занаятчиитъ. Погледнете бюджета на министерството: една трета частъ отъ цѣлия бюджетъ се изживява за създаване моралнитъ, така да се каже, условия за развитието на занаятчиитъ. За професионалното образование, за 54-тѣ училища, се поглѣщатъ около 45 милиона лева. Ами другитъ морални придобивки на занаятчиитъ, напр., дето позволяваме на занаятчиитъ да участвуватъ въ търговско-индустриалнитъ камари наравно съ търговцитъ и индустриалцитъ; законътъ за организиране и подпомагане занаятитъ; онѣзи помощи, които сме давали на занаятчиитъ въ видъ на евтинъ и достъпенъ кредитъ, подъ всевъзможни форми и т. н. и т. н. — това сѣ все грижи, които ние сме полагали за занаятчиитъ. Ами законитъ за амбулатната търговия се внесе изключително по искането на занаятчиитъ. Това показва, че ние сме се грижили за този стопански факторъ. Прибавете къмъ законитъ, които въбронхъ, и закона за стоковитъ борси и другитъ още мѣроприятия. Сега пъкъ завършваме вече редицата отъ закони съ закона за насърчение на мѣснатата индустрия.

Това сѣ все мѣроприятия, които говорятъ, че има една системностъ въ нашата политика. Тази системностъ, за която вчера говорихте, не бива да я търсите въ отдѣлния законъ и да ми казвате: „Не виждаме какво се прави за снафитъ съ този законъ“. Системността трѣбва да я търсите въ цѣлокупната наша дейностъ и да видите дали тамъ нѣма една ръководна нишка за постигане на онова, което се казва обществена хармония. Ние сме поклонници на обществената хармония, търсимъ онова, което обединява творческитъ фактори, търсимъ онова, което ще ги успореди, а не това, което ще ги доведе до конфликти. Може да има недопълнени работи, но ние не претендираме, че всичко сме завършили. Тия работи не ставатъ въ година-две. Трѣбва време, г-да, за да дойдатъ резултатитъ.

Тръбва да имате малко търпение, за да почувствувате резултатът и на онова, което сега се върши в областта на земледѣлското производство.

Г-да! Азъ имамъ още маса нѣща да кажа, но убеденъ съмъ, че ще имамъ възможностъ пакъ да се изкажа и въ комисията, и при второто четене, когато ще разгледаме подробно всички тия въпроси, които се повдигнаха тукъ. Азъ бихъ желалъ да дойде г. Стефанъ Стефановъ и да каже оная формула, чрезъ която ще можемъ да направимъ исканата отъ него квалификация на индустриитѣ, . . .

Нѣкой отъ демократитѣ: Ще дойде и ще каже.

Министъръ Ц. Бобошевски: . . . да я видимъ тази формула, защото, както каза единъ отъ ораторитѣ, лесно е да се каже нѣщо, но мъчно е да се приложи на дѣло. Тогава ще видимъ кои индустрии сѣ паразитни и кои сѣ необходими, защото даннитѣ ще бѣдатъ по-силни отъ приказнитѣ, г-да. За много работи ще се искатъ данни и тѣзи данни ще ви бѣдатъ дадени, за да видите, че не така а la légèrе е съставенъ този законопроектъ. Този законопроектъ е резултатъ на всестранни изучавания, той е ретуширанъ много пѣти. Всичкитѣ тия клоки и интриги, които се правѣха тукъ, за нѣкакво несъгласие, азъ ги отблъсвамъ. За съставянето на такъвъ органически законъ имаше нужда отъ всестранни изучавания не само въ съответното министерство, но и въ Министерския съветъ, за да може този законъ да отговори на днешнитѣ назрѣли нужди на българската индустрия.

Повдигнаха се нѣколко интересни въпроси, които действително заслужаватъ нашето сериозно внимание. Азъ ще приема съ удоволствие да бѣдатъ тѣ разгледани. Единъ отъ тѣзи въпроси бѣше въпросътъ за горивото; другъ бѣше въпросътъ за контингентирането, така да се каже, на известни отрасли отъ нашата индустрия. Ще щудираме и въпроса за данѣнитѣ, ще щудираме и въпроса за контрола. Не е достатъчно да се каже тукъ, че е имало злоупотребление. Всички признаваме, че това става. Уважаемиятъ г. Яневъ се нахвърли тукъ, че ставали злоупотребления съ бензина, употребяванъ отъ тракторитѣ и отъ други земледѣлски машини, но той изпуща изъ предъ видъ, че и земледѣлцитѣ се ползуватъ съ облаги по специалния за това законъ. Какво мога да отговоря на тия твърдения? Азъ не искамъ да кажа, че не е имало злоупотребления отъ страна на индустриалцитѣ; азъ лично съмъ подписалъ постановления — постановление за глоба отъ 9.000.000, и то на кооперация. Да ви я кажа — кооперация „Българка“ тукъ. За втора — въ Стара-Загора, трети случай въ Пловдивъ и т. н. — съ милиони сѣ злоупотребявали. Но съгласете се, г-да, че при 1.130 фаворизирани индустриални предприятия, нищо не може да се направи съ трима или петима инспектори. Тръбватъ органи, г-да, трѣбва и обществото да помага, за да можемъ ние да упражняваме тоя контролъ. Азъ ще приема всѣка една формула, откъдето и да дойде тя, която ще ни даде единъ действителенъ, реаленъ контролъ върху това, което се внася въ България.

По въпроса за горивото, г-да, азъ напълно поддържамъ тезата — и ние сме я поставили въ законопроекта — да стане приспособяване на машинитѣ къмъ родното гориво; то е свързано съ скаритѣ. Нѣма лошо гориво. Въ Германия си служатъ съ торфогетѣ — какъ ние да не можемъ да си служимъ съ нашитѣ доброкачествени въглища? Преди войнитѣ нашитѣ машинисти смѣтаха, че само английскитѣ въглища сѣ годни, а сега казватъ, че нѣма по-хубави въглища отъ пернишкитѣ. И индустриалцитѣ ще си приспособятъ машинитѣ за нашето гориво. И затуй ние сме поставили една градация на облагането, за да спремъ внасянето на течнитѣ горива, отъ една страна, и отъ друга страна, да развиемъ екстрактивната индустрия въ България, да добиемъ петролъ, за да можемъ да спестимъ тия 300—400 милиона лева, които плащаме за внасяното отъвън течно гориво. Това по отношение горивото.

По отношение контингентирането — единъ сѣщо така голѣмъ въпросъ — азъ смѣя да заявя, г-да, че и въ настоящия моментъ министърътъ на търговията, промишлеността и труда, като ръководител на стопанската политика на България, има суверенна власт да туря своето veto на известни решения на индустриалния съветъ и да каже: стига вече сте създавали индустрии отъ този типъ, защото има пренасищане, има самоизяждане. И ако азъ това съмъ го правилъ въ моята дейностъ, правилъ съмъ го съ пълното съзнание, че върша една полезна работа. Вие видѣхте примѣри за това въ нашитѣ мелници, въ нашата мас-

лодайна индустрия и пр. Българитѣ се увличатъ лесно, самоизяждатъ се и пропадатъ. И азъ бихъ желалъ да се развържатъ още повече рѣцетѣ на министра на търговията, промишлеността и труда; да се намѣри една формула, да се санкционира въ единъ изриченъ законодателенъ текстъ тази власт, това право на министра — макаръ че нашия Върховенъ административенъ съдъ се е произнесълъ, че не подлежатъ на никакво обжалване рѣшенията на индустриалния съветъ — да прещенява суверенно, дали има нужда или не отъ създаването на известенъ родъ индустрия.

Тѣй сѣщо и голѣмиятъ въпросъ за данѣнитѣ, г-да, трѣбва да го обсъдимъ и да видимъ, ако махнемъ данѣнитѣ облекчения, какво ще остане за индустриалцитѣ отъ другитѣ привилегии. Освобождаваме индустриалцитѣ отъ данѣкъ сгради. Ако ние освобождаваме отъ данѣкъ сгради въ продължение на 10 години лицата, които сѣ построили помѣщения за живѣене, можете ли, имате ли основание да не освободите отъ данѣкъ сгради единъ индустриалецъ, който е построилъ здание, въ което развива индустрия, който принадледа? Лесно може да се говори, че данѣнитѣ трѣбва да се плащатъ, но има известни съображения, които налагатъ решително да бѣдатъ освободени индустриалцитѣ отъ плащането на известни данѣци. Ние ще видимъ, доколко специалниятъ законъ за данѣка върху приходитѣ на лицата и дружествата благоприятствува за свободното и правилно развитие на индустрията.

Ц. Табаковъ (зап): Този въпросъ ще го разгледаме въ комисията.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г-да! Едно индустриално заведение въ първитѣ години на своето съществуване не дава облаги; трѣбва да мише известно време, за да почне да ги дава. Това е елементарно. Ако новитѣ индустрии, които се създадоха още въ първитѣ години следъ войната, ние почнемъ да ги товаримъ съ тежести, ние ще спремъ тѣхния развой. Азъ ви казахъ миналия пѣтъ: на българския индустриалецъ е присѣщо да принадледа, да развива, да изпълнява една обществена функция, като творителъ на блага. И този въпросъ можемъ да го разгледаме въ комисията. Ако ние намѣримъ, че можемъ още въ началото да го отрупваме съ данѣчни тежести — да го направимъ, но да поемемъ отговорността за това.

Не бива така леко да се говори, че данѣнитѣ облекчения на индустриалцитѣ били голѣми. Азъ ви доказахъ съ данни, че цифрата на данѣнитѣ облекчения на индустриалцитѣ съвсемъ не е такава голѣма, какъто искаха да ни я представятъ тукъ, а е свършено друга. Особено за даннитѣ презъ последнитѣ петъ години — които данни ми се дадоха отъ финансовитѣ власти и които азъ провѣрихъ съ мои органи — мога да твърдя, че сѣ автентични, че всички други данни, които се цитиратъ, сѣ невѣрни, и че освободенията на индустриалцитѣ отъ данѣчни тежести съвсемъ не сѣ въ такъвъ голѣмъ размѣръ, както тукъ искаха нѣкои да ги представятъ.

Г-да! Азъ констатирамъ, че всички оратори, безъ изключение, признаха, че нашата индустрия не може да остане безъ протекция, че системата за протекция ще бѣде досега съществуващата, че не можемъ да минемъ на друга, че по принципъ тѣ одобряватъ легналитѣ идеи въ този законопроектъ. Нека препратимъ законопроекта въ комисията и тамъ да дойдатъ всички господа, които вложиха такава ревностъ и такъвъ жаръ при разглеждането на първо четене този законопроектъ, и съ общи усилия да направимъ нѣщо добро. Нека, г-да, по този въпросъ не правимъ партизанлъкъ. Нека да направимъ онова, отъ което народното благосъстояние само ще спечели. Има други въпроси, по които ние можемъ да дадемъ малко свобода на нашитѣ идеи, на нашитѣ желания. Но по такъвъ единъ въпросъ трѣбва да бѣдемъ резервирани, спокойни и да дадемъ всичкото си съдействие за създаването на единъ повсѣршенъ законъ отъ този, който съществуваше досега. И това е моята амбция: съ ваше участие, съ колаборацията на всички и отъ лѣво, и отъ дѣсно — да създадемъ единъ последенъ законъ; да кажемъ на нашитѣ индустриалци, че това е последната протекция за тѣхъ, съ надежда, че ще можемъ да влѣземъ въ договорни митнически отношения съ другитѣ държави и съ тѣхъ само да можемъ да покровителствуваме нашата индустрия.

Азъ вѣрвамъ, че всички вие сте съ това съзнание и че ще приемете законопроекта по принципъ, като въ комисията ще бѣдатъ направени всички подобрения, които добре разбранитѣ интереси на всички изискватъ да бѣдатъ направени. (Ржкоплѣския отъ сговорцитѣ)

Председателстващ В. Димчевъ: Ще гласуваме. Които приемат на първо четене законопроекта за насърчение на месията индустрия, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектът ще се изпрати във надлежната комисия за разглеждане.

Г. г. народни представители! Бюрото ви съобщава, че Негово Величество Царът ще приеме утре, в 6 ч. след пладне, комисията за поднасяне отговора на тронното слово. Които влизатъ в нея, да си взематъ бележка отъ това съобщение.

Пристаиваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за организация на ипотечния кредитъ.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. ст.): Уважаеми г. г. народни представители! Проникнати отъ съзнанието за колосалното стопанско значение, което има да изиграе законопроектътъ за организация на ипотечния кредитъ у насъ, парламентарниятъ комисии, финансова и правосъдна, въ съвместнитъ си заседания на 8 и 9 т. м., мога да ви увѣря, положиха максимумъ усилия, за да се хвърли изобилна свѣтлина върху редицата въпроси, които сж свързани съ разглеждането на тоя законопроектъ.

Въ връзка съ доклада, който имамъ да направя, азъ въ нѣколко минути ще си позволя да спра вашето внимание на нѣколко само важни, принципиални положения и въпроси, които сж легнали въ основата на тоя законопроектъ.

Законопроектътъ за организация на ипотеченъ кредитъ у насъ идва тъкмо навреме, за да задоволи една належаща, бихъ казалъ, вълнуваща нужда за нашето стопанство — нуждата отъ евтинъ и удобенъ кредитъ за дължника, български гражданинъ. Цѣлата стопанска дейностъ на една страна, както размѣната, така и производството, сж въ тѣсна и прѣка зависимост и връзка съ състоянието на кредита въ тая страна. Положението на кредита у насъ е крайно незадоволително — може да се характеризира като окаяно. Кредитътъ, съ който разполага българинътъ-стопанинъ, е скъпъ и неудобенъ. Той е предимно краткосроченъ, и затова той е и по-скъпъ, и по-неудобенъ. И смѣтайки именно, че трѣбва да се пристѣпи къмъ разрешението на този голѣмъ въпросъ, правителството внесе този законопроектъ, както и законопроекта за одобряване договора за създаване българската ипотечна банка, които минаха вече на първо четене и се разгледаха, както казахъ въ началото, въ съвместнитъ заседания на дветъ парламентарни комисии на 8 и 9 т. м.

Едно отъ най-важнитъ условия за отпускане на кредитъ е солидността на гаранцията, която дължникътъ би далъ на кредитора за погасяване на неговия дългъ. А по-здрава гаранция отъ тая, която получава кредиторътъ по едно ипотечно вземане, едва ли би могло да има.

Давайки, обаче, гаранции на кредитора, ипотечниятъ кредитъ дава не по-малко гаранции и на дължника. Известно е, че има едно постоянно, константно съотношение между заема, който се дава, и стойността на имота, който се залага. Това е то голѣмата гаранция за дължника. Значителна частъ отъ нашия националенъ капиталъ, по-голѣмата частъ, ще кажа азъ, отъ него е вложена въ недвижими имущества, както покрити, така и непокрити, и градски, и селски. Въ това отношение цифрени данни, които изнесе уважаемиятъ г. Губидѣлниковъ, даватъ една ясна и много хубава картина.

Отъ тукъ се направи и констатацията, че ипотеченъ кредитъ у насъ почти не съществува. Ипотеченъ кредитъ днесъ-заднесъ у насъ почти нѣма. И тоя голѣмъ националенъ капиталъ, както каза другъ единъ отъ ораторитъ, г. Бъровъ, необходимо е да се одухотвори. При разглеждането на този законопроектъ на първо четене също така се направи констатацията, че капиталитъ въ страната сж недостатъчни. Ние търсимъ капитали въ странство, ние ги викаме, обаче сега-засега тѣ, общо взето, не идватъ. Трѣбва, следователно, да създадемъ условия и то такива, што чуждиятъ капиталъ да може да дойде у насъ. Въ сега действащия у насъ законъ за привилегиитъ и ипотекитъ отъ 19 януарий 1908 г., който урежда въпроса за ипотеката у насъ, и то за индивидуалната ипотека, не сж предвидени всички условия, необходими за привличане на чуждия капиталъ. Трѣбва, следователно, да се дадатъ по-други условия, по-други привилегии и гаранции отъ тѣзи, които сега се даватъ по сега действащия законъ. Затова именно се създава тоя специаленъ законъ за специаленъ

ипотеченъ кредитъ, и то при специални права, привилегии и гаранции. Обаче и сега действащиятъ законъ за привилегиитъ и ипотекитъ — и въ това отношение искаме да направя бележка на единъ отъ говорившитѣ оратори при първото четене на законопроекта — не се отгѣнява. Вѣки не може по сега действащия законъ да раздава ипотечни заеми и да сключва ипотекни, по безъ да се ползува съ специалнитъ права и привилегии, предвидени въ новия законъ за организация на ипотеченъ кредитъ.

Следователно, уважаеми г. г. народни представители, новиятъ законопроектъ организира не ипотечни кредитъ въобще, а ипотечни кредитъ само на оторизирани акционерни дружества и банки, имачи седалището си въ България, които ще се занимаватъ съ отпускане ипотеченъ кредитъ, погасяемъ предимно въ дълги срокове чрезъ анонитети — равни ежегодни плащания — съ привилегии за тѣзи дружества и банки да емитиратъ заложни облигации.

Ето защо въ комисиятъ се намѣри за умѣство да се измѣни заглавието на законопроекта — отъ „Законопроектъ за организация на ипотечния кредитъ“ да стане „Законопроектъ за организация на ипотеченъ кредитъ“, тъй като, пакъ повтарямъ, съ този законопроектъ не се организира ипотечниятъ кредитъ въобще, а една специална категория ипотеченъ кредитъ.

Другъ единъ въпросъ, върху който ще спра вашето внимание, е въпросътъ: съ този законопроектъ дава ли се монополътъ на известни дружества или категории дружества за издаването на заложни облигации, монополизира ли се правото за издаване на заложни облигации само за тѣзи дружества или остава и за други, и то за коя друга категория дружества?

Най-напредъ трѣбва да забележа, че правото за издаване обикновени облигации, облигации на открито, си остава за всички дружества, тъй както е било досега, а правото за издаване заложни облигации въ известни отношения се монополизира. Кои сж тѣ?

Първо, по настоящия законопроектъ за организация на ипотеченъ кредитъ правото за издаване облигации се дава на разрешенитъ по този законопроектъ дружества. Въ каквъ размѣръ? При две ограничения: първо, въ размѣръ на ипотечнитъ заеми и, второ, не повече отъ 20-торния размѣръ на основния внесенъ капиталъ. Ако ипотечнитъ заеми надминатъ 20-торния размѣръ на капитала, дружеството не може да издава облигации въвъ отъ този размѣръ.

Второ, заложни облигации ще могатъ да издаватъ всички дружества срещу ипотека на индустриални и фабрични заведения, но само въ размѣръ на основния си капиталъ и то съгласно условията и ограниченията на чл. чл. 272 до 276 отъ търговския законъ. Значи, всички дружества ще могатъ да издаватъ заложни облигации срещу ипотека на индустриални и фабрични заведения.

На трето мѣсто, това право е резервирано, ако не много широко, то доста широко за Българската земеделска банка, съгласно нейния учредителенъ законъ. Тази банка може да издава облигации въ размѣръ на заемитъ, които е направила, неограничено. За нея ограничението въ двадесеторенъ размѣръ по законопроекта за организация на ипотечния кредитъ не съществува. Следователно, уважаеми г. г. народни представители, монополътъ се състои въ това, че само тия две категории дружества и Земеделската банка ще могатъ да издаватъ заложни облигации.

Другъ единъ малкъ въпросъ искамъ да повдигна предъ васъ. Заемитъ по този законопроектъ сж дългосрочни и краткосрочни. Обаче целта на този законопроектъ е да се насърди отпускането на дългосрочни заеми, да се насърди дългосрочниятъ кредитъ. Ето защо, производенията, сумитъ отъ издаването на заложнитъ облигации не може и не бива да се пласиратъ въ краткосрочни заеми. Това положение е изрично постановено въ чл. 13, алинея първа, отъ договора за създаване на българска ипотечна банка. Това е и смисълътъ на самия законопроектъ за организация на ипотеченъ кредитъ. И за да се изясни абсолютно това положение, да се изключи пласирането на произведенията отъ облигации на дружества въ краткосрочни заеми, комисията въ чл. 5 на законопроекта предъ думата „ипотечнитъ“ постави думата „дългосрочнитъ“ и става „дългосрочнитъ ипотечни“. Следователно, дружествата, споредъ този законопроектъ, ще може да издаватъ краткосрочни заеми само въ размѣръ на дружественния капиталъ и свободнитъ резерви, а дългосрочни заеми — въ размѣръ, който посочихъ по-рано.

Трѣбва да забележа, че терминът „заложни облигации“ се разбира въ свързка съ заглавието на законопроекта — „законопроектъ за организация на ипотечен кредитъ“. Ала въ договора се употребява „obligations hypothécaires“, но остава терминът „заложни“, защото у насъ е добилъ общо употребление. И въ закона за учредяване на Земледѣлската банка се употребява също така терминът „заложни облигации“. По този законопроектъ дружествата издаватъ две категории облигации: заложни и комунални (общински). Понеже дружествата издаватъ тѣзи два вида облигации, въ чл. 85, алинея втора, следъ думата „заложни“ се поставиха думитѣ „и общински“.

Погасяването на заемитѣ, дадени отъ дружествата, по този законопроектъ става чрезъ анюитети. Дългосрочнитѣ заеми ще се изплащатъ винаги само чрезъ анюитети, а изплащането на краткосрочнитѣ може да стане чрезъ анюитети, а може да бѣде уговорено да стане и наведнѣжъ.

Анюитетътъ се състои, съгласно чл. 31 отъ законопроекта, само отъ лихвата и погашението. Можемъ да бледимъ свокоими, никаква комисиона не може ипотекарнитѣ кредиторѣ да си предвиди, подъ каквато и да е форма, дори и прикрити. Всѣки анюитетъ се състои отъ две шестмесечни вноски. Ако длъжникътъ намѣри заемъ отъ другаде на по-изгодни условия, той може да плати анюитетитѣ си и преди надежитѣ имъ, като ще му се плати и една лихва, каквато дружеството ще плати на безсрочнитѣ си влогове. Неплащането на анюитетитѣ води една глоба — една наказателна клауза, предвидена въ чл. 35, алинея първа. Неплащането на анюитетитѣ прави изнекуемъ цѣлия дългъ. За редовния длъжникъ нѣматъ значение тѣзи ограничения, но за нередовния, безспорно, тѣ са много тежки. Прави тази бележка, за да се има предъ видъ въ връзка съ чл. 19 отъ законопроекта, който предвижда известенъ минимумъ — 5,000 швейцарски франка, за полскитѣ имоти.

Въ чл. 20 на законопроекта е прокарано едно хуманно начало, изключително въ полза на длъжника. Въ този членъ се казва, че анюитетътъ не може да бѣде по-голямъ отъ чистия доходъ, който дава имотътъ на длъжника. Наистина, съ това положение се създаватъ известни ограничения за ипотечния кредитъ, но затова пъкъ се отнема възможността на банцитѣ, на дружествата да експроприратъ имотитѣ на българскитѣ граждани — длъжници. Отъ справката, която направихъ, се установява, че има законодателства, въ които се предвижда, че анюитетътъ не може да бѣде по-голямъ отъ чистия доходъ на имота, но се приспадатъ и разноснитѣ за издрѣжката на семейството — екзистенцъ-минимумътъ.

Друго едно ограничение, което също така цели запазването на имота отъ посѣгателство и експроприация, е положението, легнато въ чл. 19 на законопроекта, който гласи: (Чете) „Размѣрътъ на ипотечния заемъ не може да бѣде по-малкъ отъ 5,000 швейцарски франка за селскитѣ имоти“. Тукъ му е мѣстото да ви кажа, че г. министъръ-председателъ въ комиснитѣ събрании, че има съгласието на нашия контрагентъ по договора, писмено изразено, за намалението — ми се струва, по наше искане — на този минимумъ. Това ограничение е въ интересъ на селянина. Не е добре — известно ми е по какви съображения, нѣма защо да се спорамъ върху тѣхъ — селянинътъ да сключва вѣобще заеми въ злато. Опасностъ отъ това положение нѣма. Декларира се и тукъ отъ г. министъръ-председателя, че и тѣ самитѣ искатъ да отидатъ въ селото да сключватъ ипотечи срещу селскитѣ имоти, които са ценни, които представляватъ ценностъ, особено непокрититѣ селски имоти. Това право за отпускане на ипотечни заеми по непокрити имоти се резервира за Българската земеделска банка. Отъ чл. 23 на договора за организиране на българската ипотекарна банка се вижда, че Българската земеделска банка влиза въ известни отношения съ ипотекарната банка. Отирави се желание — и, вѣроятно, това ще се реализира — тѣзи отношения да бѣдатъ такива, че да улеснятъ Земеделската банка въ отпускането на ипотечнитѣ заеми срещу непокрити имоти, и по този начинъ българскитѣ граждани отъ селата да се запазятъ отъ известни опасности, на които биха били изложени, ако правѣха ипотеката си при ипотекарната банка, където има точно опредѣлени срокове, ливонетни плащания и пр. Отъ опитъ знаемъ, че нашиятъ земеделецъ не може да бѣде редовенъ въ своитѣ плащания. Единъ неурожай ще го докара въ затруднено положение, и той не ще може да изплати на срока своята ипотеката предъ ипотекарната банка, а предъ Българската земеделска

ска банка той би могълъ да уреди по единъ или другъ начинъ своитѣ задължения, като ги отсрочи.

Другъ единъ въпросъ, върху който искамъ да се спра за нѣколко минути, е въпросътъ за привилегията, която има държавата при ипотечнитѣ заеми. Съгласно закона за ипотекитѣ и привилегитѣ, както и закона за прѣжитѣ данѣци, държавата има обща фискална привилегия за всички данѣци — и лични, и реални (имуществени) — върху всичкитѣ имоти на длъжника-данѣкоплатецъ. Тази привилегия е преди ипотеката. Съ чл. 37 отъ законопроекта за организация на ипотечен кредитъ тази привилегия на държавата се намалява, като се ограничава само за реалнитѣ данѣци — за поземелния данѣкъ и данѣкъ сгради. Същата тази привилегия на ипотечнитѣ заеми, съ измѣнението, което се направи на чл. чл. 1 и 37, се дава на всички ипотекарни кредиторѣ. Ипотеката не може да се прережда отъ привилегията на държавата за данѣцитѣ. Това изрично се казва въ чл. 37, по-рано 38: (Чете) „Ипотеката, установена по този или други закони, въ никой случай не може да бѣде пререждана отъ каква да е фискална привилегия на държавата, окръжитѣ, общинитѣ и търговскитѣ камари върху стойността на ипотекирания имотъ“, като въ чл. 1 отъ сѣщия законопроектъ се изхвърлиха думитѣ „съ изключение на чл. 38“.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Освѣтъ данѣцитѣ, които лежатъ на самия имотъ.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. ст): Азъ казахъ: съ изключение на поземелния данѣкъ, на данѣка върху земята.

Нѣкой отъ стовориститѣ: И то специално за имоти.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. ст): Да, специално за имоти. — Думитѣ въ чл. 1 „съ изключение на чл. 38“, съ които се е целило едно обяснение въ чл. 1, се изхвърлиха, като въ чл. 37 се поставиха думитѣ „установена по този или други закони“. Защото, като стои въ чл. 1, излизане като че-ли се изключватъ даденитѣ по чл. 37 права за тѣзи дружества.

Тукъ е мѣстото да ви съобща, че дружеството на предпримачитѣ се отнесе до комиснитѣ и поиска да се гарантиратъ тѣхнитѣ права въ този законъ. Ние се спрѣхме върху тѣхното изложение и намѣрихме, че тѣхнитѣ права са най-добре гарантирани съ чл. 28 отъ закона за ипотекитѣ и привилегитѣ, стига тѣ да могатъ да ги използватъ, нѣщо, което тѣ не винаги правятъ.

Въ това отношение съ измѣнението на чл. 37 нашиятъ законъ се приравнява къмъ всички чужди законодателства по този въпросъ. Отъ справката, която се направи, и отъ седенията, които събрахъ, се вижда, че нѣма чуждо законодателство, което да прави личнитѣ данѣци привилегирани. Само за реалнитѣ данѣци съществуватъ положения въ чуждитѣ законодателства. Също така съгласяю чл. 38 държавата може да посегне върху ипотекирания имотъ на общо основание, за да се удовлетвори за длъжимитѣ ѝ данѣци отъ неизплатени данѣкоплатци, но само че трѣбва да предупреди дружеството. Предвидено е въ чл. 38, че дружеството има право да се ползува отъ правата по чл. 67 отъ сѣщия законъ.

Г-да! Въпросътъ за гаранцитѣ е уреденъ ясно и категорично отъ чл. 78 и последующитѣ. Изнесе се въ комисията, че предостатъчна гаранция, за да не се вършатъ отъ дружествата, отъ банцитѣ по този законъ нѣкакви злоупотребления, е надзорътъ на министра на финанситѣ. Въ това отношение държавниятъ надзоръ дава на тия дружества характеръ до известна степенъ на официални обществени институции.

Вихъ желалъ, уважаеми г. г. народни представители, да разгледамъ и други въпроси, обаче това ще направя, ако е необходимо, при разглеждането на членоветѣ поотдѣлно. Всичкитѣ измѣнения и поправки, които се направиха въ законопроекта, са гласувани и приети единодушно отъ всичкитѣ членове на комисията, които присѣдствуваха. Привилегитѣ за вътрешния редъ на Народното събрание ме задължава да ви съобща, че, общо взето, представителитѣ на опозиционнитѣ парламентарни групи, върѣйки голѣми нумѣра, който се вдигна при избора на комиснитѣ въ началото на заседанията на Камарата за учтението имъ въ комисията, не се явяваха на заседанията на тия комисии. Може би тѣ така разбиратъ предназначението на тѣзи комисии, или за да си резервиратъ правото и лукса тукъ да критикуватъ законопроекта, затова че са дошли на заседанията на комисията — не зная. Въ всѣки случай, съобщавамъ

ви, че тѣ не идваха, съ рѣдки изключения на единъ, двама отъ тѣхъ, които се явиха на тия редица заседания и по двата законопроекта, които имахме да разгледаме.

К. Кънчевъ (д. сг): Тѣ иматъ заназена трибуна. Тѣ си запазватъ правото да говорятъ въ Камарата.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): Да, вѣроятно, за да не бѣдатъ обвързани.

Прочее, нека свърша, уважаеми г. г. народни представители, съ пожеланието, щото законопроектътъ въ тая му форма, съ направенитѣ поправки и измѣнения въ комисията, да бѣде единодушно приетъ и гласуванъ. Дано декларацията, която се направи тукъ отъ г. Георги Марковъ, че по стопанскитѣ мѣроприятія политиката не трѣбва да се прави, да добива все по-реаленъ изразъ въ бъдеще. Ние трѣбва да ценимъ усилията на Парламента и на правителството за излѣкуване на тежкитѣ народни рани. Така само ние ще донесемъ успокоение за наболѣлата душа и пакърнената народна съвѣсть. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за организация на ипотеченъ кредитъ“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ главното на законопроекта, тѣй както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ І.

Дружества за ипотеченъ кредитъ.

Глава І.

Разрешение, форма и цель.

„Чл. 1. Разпорежданията на настоящия законъ се отнасятъ само до дружествата, които иматъ за предметъ отпускане заеми на притежатели на недвижими имоти, на общини, на окръзи и обществени учреждения, срещу ипотека на недвижими имоти или срещу залогъ на данъци и постоянни приходи, при анюитетни плащания, ако тия дружества предварително сѣ получили разрешение съ законъ, гласуванъ по предложение на министра на финанситѣ.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 1, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Разрешение може да бѣде дадено било на дружества, съставени отъ заемоискатели, било на дружества, съставени отъ заемодавци.

Дружествата на заемоискателитѣ се образуватъ само подъ формата на кооперативни сдружения и се управляватъ по законитѣ за тия сдружения. Тѣ могатъ да бѣдатъ образувани само отъ притежатели на полски имоти за отпускане заеми на своитѣ членове.

Дружествата на заемодавецитѣ сѣ дружества съ капитали, образувани подъ акционерна форма, имащи дружественото си седалище въ България и сѣ подчинени на законитѣ, които уреждатъ тая материя. Тия дружества могатъ да отпускатъ ипотечни заеми на собственици на градски и селски недвижими имоти, покрити и непокрити, и заеми на общини, окръзи и обществени учреждения“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 2, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Глава ІІ.

„За зложнитѣ облигации.

„Чл. 3. Правото за издаване зложни облигации принадлежи само на разрешенитѣ дружества за ипотеченъ кредитъ.

По изключение всички дружества могатъ да издаватъ, по правилата, предвидени въ чл. чл. 272—276 отъ търгов-

ския законъ, зложни облигации срещу ипотеки на фабрични и индустриални заведения.

Настоящиятъ законъ не застъга правата, които Българската земеделска банка е придобила по закона за учредяването ѝ“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 3, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 4. Зложнитѣ облигации, издадени отъ дружествата за ипотеченъ кредитъ, биватъ поименни или на предъявителя, и могатъ да бѣдатъ съ печалби и премии.

Поименнитѣ облигации могатъ да се прехвърлятъ съ джиро“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 4, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 5. Номиналната стойностъ на пуснатитѣ въ обращение зложни облигации не може да надминава сумата на дългосрочнитѣ ипотечни заеми. Облигациитѣ не могатъ да се пуснатъ въ обращение преди да бѣдатъ визирани.

Визата се дава отъ правителствения делегатъ, когато случаятъ се отнася до дружество на заемодавци.

Когато случаятъ се отнася до дружество на заемоискатели, визата се дава отъ нотариуса, който съхранява първообраза на акта за заема. Върху първообраза се прави бележка за числото и сумата на визиранитѣ зложни облигации“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 5, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 6. Дружествата за ипотеченъ кредитъ могатъ да издаватъ зложни облигации само до размѣръ на двадесетъ пѣти стойността на внесенния основенъ и запасния капиталъ“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 6, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 7. Зложнитѣ облигации сѣ гарантирани отъ съвокупността на ипотечнитѣ задължения къмъ дружеството, отъ основния му и запасенъ капиталъ, отъ свободнитѣ му резерви и отъ всичкитѣ му движими и недвижими имоти“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 7, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 8. Установява се държавенъ годишенъ налогъ отъ едно на хиляда върху срѣдния размѣръ на зложнитѣ облигации, които сѣ били въ обращение презъ годината. Този налогъ се взима подъ внимание при изчислението анюитета на заемитѣ, като се включва въ лихвата“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 8, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 9. Зложнитѣ облигации сѣ лихвоносици. Въ течение на всѣка година се изтеглятъ зложни облигации съразмѣрно съ постъпленията на суми, предназначени за погасяване ипотечнитѣ заеми“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 9, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 10. Вземанията на дружеството, които произтичатъ отъ ипотечни заеми, сѣ предназначени, по привилегия, за изплащане зложнитѣ облигации, издадени съгласно настоящия законъ“.

*) За текста на законопроекта, прилогъ на първо четене, вж. прил. Т. І, № 12.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 10, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)
„Чл. 11. Всѣко дружество за ипотеченъ кредитъ може, преди да реализира ипотечни засми, да издаде облигации, до размѣръ на сума, която ще се опредѣли въ разрешителния му законъ“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 11, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)
„Чл. 12. Носителитъ на заложни облигации, за събиране на капитала и изискуемитъ лихви, могатъ да повдигатъ искъ само срещу дружеството за ипотеченъ кредитъ“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 12, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)
„Чл. 13. Собственикътъ на заложни облигации може да иска обезсилването имъ, по правилата на закона за гражданското сѣдопроизводство, предъ сѣдилищата въ сѣдалището на издателя“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 13, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)
„Чл. 14. Заложнитѣ облигации се приематъ безплатно за пазене въ хранилището на дружеството, срещу поименни депозитни свидетелства, издадени на вложителя“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 14, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

„Ипотечни заеми.

„§ 1. Общи условия за заемитѣ.

„Чл. 15. Ипотечнитѣ заеми сѣ дългосрочни и краткосрочни.

Дългосрочнитѣ заеми се изплащатъ чрезъ анюитети, изчислени по такъвъ начинъ, че дългътъ, капиталътъ и лихвѣ, да се погаси въ срокъ не по-малкъ отъ петъ години и не по-голямъ отъ 45 години.

Краткосрочнитѣ заеми се изплащатъ въ срокъ до 5 години, съ или безъ частично погасяване на капитала“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 15, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 16. Заемитѣ се правятъ всѣкога срещу първа ипотека.

Считатъ се дадени срещу първа ипотека заемитѣ, направени съ целъ да се изплатятъ вписани вече ипотеки, стига само вследствие на изплащането или на замѣстването на кредиторитѣ въ правата имъ, дружеството да дойде на първо мѣсто въ реда на ипотечнитѣ вземания. Въ тоя случай дружеството задържа отъ заема нуждитѣ суми, за да извърши изплащането“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 16, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 17. Не се правятъ заеми срещу ипотека на недвижими имоти, които не могатъ да даватъ опредѣленъ и траенъ доходъ“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 17, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 18. Размѣрътъ на заема не може да надминава половината отъ стойността на ипотекируемия имотъ.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 18, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 19. Размѣрътъ на ипотечния заемъ не може да бжде по-малкъ отъ 5.000 швейцарски франка за селскитѣ имоти.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 19, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 20. Анюитетътъ, който предстои да се плаща отъ заемателя, не може да бжде по-голямъ отъ чистия доходъ на имота.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 20, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 21. Имоти, подлежащи на загинване отъ пожаръ, трѣбва да сѣ застраховани отъ заемателя и застраховката да се поддържа отъ него презъ течение на цѣлия срокъ на заема; въ противенъ случай дружеството за ипотеченъ кредитъ има право да застрахова имотитѣ и отъ свое име и да поддържа направенитѣ вече застраховки, а платенитѣ отъ него премии да събира заедно съ анюитетитѣ.

Въ случай на пожаръ обезщетението преминава върху дружеството за ипотеченъ кредитъ. То се събира направо отъ дружеството и се прихваща срещу дълга; остатъкътъ, ако има такъвъ, се връща на длъжника.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 21, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 22. Дружеството за ипотеченъ кредитъ не може да прави заеми срещу ипотека на:

- а) недвижими имоти по назначение;
- б) театри, кинематографи, мини и карнери;
- в) фабрични и индустриални заведения. Обаче зданията на тия заведения могатъ да се взематъ подъ ипотека, като се оценятъ независимо отъ тѣхното индустриално предназначение;
- г) неподѣлени имоти, ако ипотека не е установена върху тѣхната цѣлостъ съ съгласието на всички съобственици;
- д) имоти, на които плодоползуването и голата собственост сѣ раздѣлени, освенъ ако всички правоимащи сѣ съгласни за сключване на ипотечния заемъ;
- е) конкретизирани самостоятелни части отъ здания, построени на кооперативни, съдружнически и други начала, макаръ заемоискателътъ да е изплатилъ стойността имъ напълно и да е снабденъ съ нотариаленъ актъ за собственост.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 22, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„§ 2. Отпущане на заемитѣ.

„Чл. 23. Преди отпущане на заема, дружеството е длъжно, независимо отъ другитѣ документи, да вземе:

- а) декларация отъ заемоискателя за доходитѣ и разходитѣ на ипотекируемитѣ имоти, и
- б) декларация отъ насмателитѣ, ако има такива, за срока и размѣра на наема, който плащатъ, както и за предплатитѣ, които сѣ броили на заемоискателя срещу наема.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 23, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 24. Заемоискателят е длъжен самъ да посочи въ заявлението, съ което иска заемъ, всички сервитути и тежоби, които тежатъ върху ипотекируемитѣ имоти, както и всички причини, които даватъ мѣсто за предпочително удовлетворение на други кредитори отъ имотитѣ му.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 24, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 25. Ипотекируемитѣ имоти се оценяватъ, на разности на заемоискателя, отъ вещи лица, назначени отъ дружеството и при участието на дружествени представители. За основи на оценката се взематъ продавателната стойност и доходността на имотитѣ, като се държи смѣтка за всички обстоятелства и условия, които могатъ да иматъ влияние върху тия основи.“

При оценката, стойността на недвижимитѣ имоти по назначение не се взима подъ внимание.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 25, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„§ 3. задължения на заемателя относно ипотекиранитѣ имоти.“

„Чл. 26. Заемателятъ има следнитѣ задължения къмъ дружеството относно ипотекиранитѣ имоти.“

а) да пази имотитѣ като добъръ стопанинъ и особено да не извършва върху тѣхъ действия отъ естество да намалятъ стойността или доходността имъ;

б) да не се сключва безъ разрешение на дружеството договори за наемъ за повече отъ три години, нито да събира наема или да го прехвърля на трети лица за повече отъ година;

в) да съобщава на дружеството за всички повреди на имотитѣ, станали не по негова вина, за всички нарушения на владението или собствеността отъ страна на трети лица, както и за исковетѣ, които иматъ за предметъ сжщитѣ права, и то въ едномесеченъ срокъ отъ деня на повредитѣ, нарушената на владението или собствеността и отъ деня на получаване съобщение за завеждане исковетѣ;

г) въ сжщия срокъ да яви на дружеството за всички нови ипотеки и въобще за всички пълни или частични отчуждения на имотитѣ.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 26, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 27. Договоритѣ, сключени въпрѣки точка „б“ на предидущия членъ, не могатъ да се противопоставятъ на дружеството, нито отъ длъжника, нито отъ третитѣ лица. Освенъ това, дружеството може веднага да иска отъ длъжника изплащането на цѣлия дългъ.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 27, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 28. Дългътъ става изискуемъ и въ случай, че заемателятъ не изпълни въ срокъ задълженията си, поменати въ чл. 27, точки „в“ и „г“.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 28, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 29. Ако ипотекиранитѣ имотѣ претърпи повреди, които намаляватъ неговата стойност или доходност, поради действията на заемателя или по каквито и да било други причини, дружеството има право да направи нова оценка на имота и да иска или допълнително обезпечение или съответно погашение на дълга, а въ противенъ случай незабавно изплащане на цѣлия дългъ.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 29, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 30. Дружеството има право да иска изплащането на цѣлия дългъ преди срока и тогава, когато стане явно, че при сключване на заема длъжникътъ е укрилъ истинското положение на доходитѣ и разходитѣ по ипотекиранитѣ имоти или пъкъ е укрилъ нѣкой сервитутъ, тежба или нѣкое обстоятелство, което дава основание за оспорване на правата му върху ипотекирания имотъ.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 30, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„§ 4. Изплащане на заемитѣ.“

Чл. 31. По дългосрочнитѣ заеми длъжникътъ погасява своя дългъ чрезъ еднакви анюитети.

Анюитетътъ се състои отъ:

а) уговорената лихва, въ която се включватъ разходитѣ по управлението и тежеститѣ на дружеството, както и налогътъ, упоменатъ въ чл. 8 отъ настоящия законъ;

б) погашение, изчислено въ зависимостъ отъ погасителния периодъ на заема.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 31, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 32. Анюитетитѣ се изплащатъ въ шестмесечни вноски и на падежи, опредѣлени отъ дружеството за ипоте- ченъ кредитъ.“

При отпущане на заема дружеството задържа съответната лихва за времето, което дълѣи датата на заема до началото на първото шестмесечие.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 32, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 33. Длъжникътъ може да изплаща анюитетитѣ и преди падежа имъ. Въ такъвъ случай той има право на лихви, опредѣлени за безсрочнитѣ влогове.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 33, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 34. Всѣка вноска, неплатена на падежа, носи по право и безъ покана, въ полза на дружеството, лихва по 1% годишно повече отъ оная, уговорена въ ипотечния договоръ.“

Свѣтътъ лихви дружеството взема и за всички разности, които прави за събиране на вземаето си, както и за всички разходи, извършени отъ него за смѣтка на длъжника.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 34, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 35. Неизплащането отъ страна на длъжника, макаръ и на една само шестмесечна вноска, поражда за дружеството право да иска, единъ месецъ следъ поканата, изплащането на цѣлия дългъ.“

Никакво отлагане не се допуска следъ просрочване на две шестмесечни вноски подъ редъ, освенъ по крайно уважителни причини, преценени отъ управителния съветъ на дружеството.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 35, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 36. Всѣки длъжникъ има право да погаси напълно или отчасти дължимия капиталъ по заема и преди срока на последния.“

Предсрочното изплащане поражда за дружеството право на обезщетение до размър 1% върху предсрочно изплащания капитал.

Частичното предсрочно плащане не може да бжде по-малко от $\frac{1}{20}$ от дължимия капитал.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 36, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.

„По привилегиитъ на държавата при ипотечнитъ заеми.

„Чл. 37. Ипотека, установена по този или други закони, въ никой случай не може да бжде прередена отъ каква да е фискална привилегия на държавата, окръжитъ, общинитъ и търговскитъ камари върху стойността на ипотекирания имотъ. Фискалната привилегия въ този случай се ограничава само върху движимоститъ на длъжника и прихода отъ ипотекирания имотъ.

По изключение, за прѣжитъ данъци и врѣхнинитъ върху тѣхъ, съ които е обложенъ ипотекираниятъ имотъ, фискалната привилегия се предпочита предъ ипотекаата.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 37, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 38. Ако отъ продажбата на движимитъ вещи не може да се покрие вземането на фиска отъ дължими данъци, фискалната власт не може да обрне взискание върху ипотекирания имотъ, безъ да предупреди дружеството за ипотеченъ кредитъ. Въ този случай дружеството има право да се възползува отъ разпоредбитъ на чл. 67 отъ настоящия законъ.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 38, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 39. Въ случая, посоченъ въ предишния членъ, неплащането на изискуемитъ данъци ще се счита отъ дружеството като причина за повреждане на ипотекирания имотъ, която му дава право незаовно да изиска цѣлата дължима сума.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 39, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

„Права и принудително изпълнение по събиране на заемитъ.

„Чл. 40. Сждилищата не даватъ никакви срокове за изплащане на анюитетитъ.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 40, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 41. За събиране закъснитъ анюитети, както и на цѣлия дългъ, станалъ изискуемъ, дружеството може да обрне взисканието си срещу доходитъ на ипотекираниятъ му имоти и срещу стойността на самитъ имоти, като се ползува отъ правата и привилегиитъ, предвидени въ настоящия законъ.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 41, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 42. Ипотекитъ на дружествата за ипотеченъ кредитъ не подлежатъ на подновяване.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 42, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„§ 1. Взискане срещу доходитъ.

„Чл. 43. Въ случай на закъсняване въ изплащане на анюитетитъ, дружеството има право да тури ръка въ своя полза върху доходитъ отъ ипотекираниятъ му имоти, и то на разноси и отговорност на длъжника.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 43, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 44. Дружеството започва да използва доходитъ на имота по силата на заповѣдъ отъ председателя на окръжния сждъ, въ района на който се намиратъ имотитъ.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 44, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 45. Преди да поиска заповѣдта, дружеството е длъжно да покани неизправния длъжникъ да уреди задълженията си, подъ страхъ на изпълнение срещу доходитъ.

Поканата се прави чрезъ препоръчано писмо съ обратна разписка, или чрезъ нотариално съобщение. Между поканата и заявлението за издаване на заповѣдта трѣбва да съ изтекли най-малко 10 дни.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 45, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 46. Докато трае ползуването отъ дохода, дружеството за ипотеченъ кредитъ събира, въпрѣки всѣкакъвъ секвестъръ, доходитъ и произведенията отъ имота и ги прихваща по привилегия срещу изискуемитъ анюитети и разноснитъ. Тази привилегия върху доходитъ следва непосредствено следъ привилегията на държавата за данъци и онаи, свързани съ разноснитъ по запазване и управление на имота, за обработка и семена.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 46, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 47. Въ случай на споръ по смѣтнитъ за управлението, дълото се гледа по съкратенъ редъ.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 47, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 48. Имотитъ, управлявани отъ дружеството, могатъ да бждатъ отдавани отъ сждото подъ наемъ за срокъ до 3 години.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 48, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 49. Ползуването се прекратява: а) съ плащане на просроченитъ анюитети и разноснитъ; б) съ отказване отъ страна на дружеството, и в) съ продажбата на имота.“

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 49, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„§ 2. Взискане срещу имотитъ.

„Чл. 50. Когато цѣлиятъ дългъ стане изискуемъ, било поради неплащане на единъ или повече анюитети, било

поради повреда на имота, било поради друга нѣкоя причина, предвидена въ устава или въ договора за заема, дружеството може да поиска принудителна продажба на ипотекиранитѣ имоти.

Продажбата се извършва по силата на изпълнителен листъ, издаденъ отъ компетентния съдъ по мѣстонахождението на имота, съгласно чл. 818 п. 7 отъ закона за гражданското съдопроизводство.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 50, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 51. Възбраната върху имота се вписва у нотариуса по мѣстонахождението на имота. Отъ деня на вписването, длъжникътъ не може въ вреда на дружеството да отчужди имота или да го обремени съ други реални права.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 51, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя А. Христовъ)

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 52. Сроктъ за доброволно плащане на дълга е 14-дневенъ. До изтичането на тоя срокъ нотариусътъ е длъженъ да уведоми съдията-изпълнителъ за всички възбрани и ипотеки, които сж били вписани преди възбраната на дружеството.

Съобщението на нотариуса трѣбва да съдържа името, презимето, мѣстожителството и вземанията на ипотекарнитѣ и наложилитѣ възбрана кредитори.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 52, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 53. Следъ изтичане на 14-дневния срокъ, предвиденъ въ предшествующия членъ, дружеството изпраща на съдията-изпълнителъ:

а) завѣрено отъ дружеството извлѣчение отъ протокола на вещитѣ лица относно описанието и оценката на имотитѣ при ипотекирането имъ,

б) поемнитѣ условия на продажбата.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 53, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 54. Ако имотитѣ, отъ деня на ипотекирането имъ до деня на възбраната, сж подобрили или обезценени, дружеството е длъжно да констатира това съ нова оценка и да изпрати на съдията-изпълнителъ първообразния протоколъ на оценката, заедно съ извлѣчението, поменато въ точка „а“ на предшествующия членъ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 54, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 55. Поемнитѣ условия на продажбата съдържатъ:

а) изброяване на изпълнителния листъ, на призовката по доброволното изплащане на дълга, на вписанитѣ ипотеки и на всичкитѣ постановления на съда, произнесенни отъ издаването на изпълнителния листъ до представянето на поемнитѣ условия;

б) означение на имотитѣ споредъ описания протоколъ на дружеството;

в) условията на продажбата и

г) първоначалната цена, отъ която трѣбва да почне продажбата, опредѣлена по реда въ закона за гражданското съдопроизводство.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 55, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 56. Дружеството може да предложи, като условие за продажбата, всички допустими отъ закона условия по обикновенитѣ продажби.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 56, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 57. Съдията-изпълнителъ уведомява длъжницитѣ и ипотекарнитѣ кредитори за постѣпването на поемнитѣ условия у него.

Сроктъ за подаване възражения срещу поемнитѣ условия е седмодневенъ, считанъ отъ деня на съобщението.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 57, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 58. Възраженията се разглеждатъ отъ компетентния съдъ въ разпоредително заседание, и то въ три дни отъ какъ постѣпятъ въ съда жалбитѣ на заинтересованитѣ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 58, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 59. Следъ изтичане на гореозначенитѣ срокове, съдията-изпълнителъ съставя обявленията, споредъ даннитѣ въ дѣлото и поемнитѣ условия.

Обявленията трѣбва да съдържатъ сведенията, предвидени въ чл. 1.010 отъ закона за гражданското съдопроизводство.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 59, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 60. Независимо отъ обявленията на съдията-изпълнителъ, дружеството може да оповести продажбата чрезъ трикратното публикуване въ единъ отъ разпространенитѣ ежедневни вестници.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 60, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 61. Залепването на обявленията на мѣстага, указани въ чл. 1.011 отъ закона за гражданското съдопроизводство, трѣбва да се констатира съ актъ, подписанъ отъ лицата, натоварени да извършатъ залепването.

Този актъ се изпраща на съдията-изпълнителъ поне 10 дни преди последния день, опредѣленъ за продажбата.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 61, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 62. Не могатъ да участвуватъ въ купуването:

а) лицата, означени въ чл. 931 отъ закона за гражданското съдопроизводство;

б) вещитѣ лица и представителитѣ на дружеството, които сж участвували въ оценката, извършена съгласно настоящия законъ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 62, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 63. Въ последния день, опредѣленъ за продажбата, търгътъ трае до 5 часа подиръ обѣдъ и имотътъ се присъжда на наддавача, който е предложилъ най-високата цена надъ първоначалната.

Претъргъ се допуска съгласно чл. 1.025 отъ закона за гражданското съдопроизводство.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 63, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 64. Цената, за която се присъжда имотътъ, се внася отъ купувача въ пари.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 64, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 65. Купувачътъ на публиченъ търгъ, който иска да поеме върху себе си ипотечнитъ задължения на длъжника, трѣбва да се споразумѣе съ дружеството въ срока, опредѣленъ за внасянето на цената.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 65, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 66. Въ случай че първата продажба не стане, произвежда се втори търгъ по реда, указанъ по-горе за първата продажба, съ тая само разлика, че имотътъ може да се присъди и за цена по-ниска отъ първоначалната.“

Наддаването започва отъ цена 50% по-ниска отъ цената, опредѣлена отъ първата продажба.

Ако и втората продажба не стане, дружеството може да се възползува отъ правото си да иска възлагането на имота върху него.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 66, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 67. Ако принудителното отчуждение на ипотекирантъ при дружеството имотъ е почнало отъ другъ кредиторъ, дружеството има право да се намѣси въ производството и да замѣсти кредитора, като продължи то изпълнението, съгласно разпореджанията на тази глава, отъ последното процесуално действие, извършено отъ първоначалния кредиторъ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 67, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 68. За всѣко високане, насочено срещу ипотекиранитъ при дружеството имоти, сѣдията-изпълнителъ е длъженъ, въ тридневенъ срокъ, да уведоми дружеството. Публичнитъ продажби, извършени безъ подобно уведомление, не може да бѣдатъ утвърдени отъ сѣдилищата и сѣ недействителни спрямо дружеството.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 68, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 69. Опредѣленията на сѣда, издадени по изпълнителното ипотечно производство на дружеството, подлежатъ на обжалване, съгласно чл. чл. 852 и 1.026 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 69, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 70. Сумитъ, добити отъ продажбата, се внасятъ отъ сѣдията-изпълнителъ на дружеството до размѣръ на ипотечното вземане плюсъ разноснитъ, свързани съ продажбата, веднага следъ утвърдението ѝ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 70, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 71. Несъстоятелността на длъжника или неговата смъртъ не спиратъ започнатитъ срещу него изпълнителни действия, нито нѣкъ отчуждаването на ипотекиранитъ имоти по реда, предвиденъ отъ настоящия законъ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 71, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 72. Всички книжа и призовки по изпълнението се изпращатъ въ посоченото въ ипотечния договоръ мѣстожителство на длъжника.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 72, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 73. Действията по изпълнението, почнати противъ длъжника, сѣ действителни и могатъ да се продължатъ спрямо него, докато неговитъ правоприменици се обадятъ на дружеството и си избератъ мѣстожителство въ сѣдалището на оня окръженъ сѣдъ, въ чийто районъ се намиратъ ипотекиранитъ имоти.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 73, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 74. Правата и привилегиитъ на дружеството за ипотеченъ кредитъ, изброени въ тая глава, се упражняватъ сѣщо така и срещу третитъ държатели или приобретатели на ипотекирания имотъ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 74, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Глава VI.

„Общи разпореджания и надзоръ.“

„Чл. 75. Забранено е на дружеството за ипотеченъ кредитъ да извършва операции вънъ отъ ония, предвидени въ настоящия и разрешителния закони.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 75, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 76. Временно използване на свободнитъ суми, добити отъ емисия на заложни облигации, трѣбва да става само въ формата на влогъ при Българската народна банка било въ мѣстна, било въ чуждестранна монета.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 76, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 77. Позволено е да се оползотворятъ свободнитъ суми, принадлежащи на лица недееспособни и на общини, чрезъ купуване на заложни или общински облигации.“

Разполагаемитъ капиталы на обществени учреждения и на учреждения съ общополезни цели могатъ сѣщо така да се вложатъ въ заложни или общински облигации въ всички случаи, въ които е било разрешено на тия учреждения да облѣкатъ капиталитъ си въ държавни ценни книжа.“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 77, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 78. Всѣко разрешено акционерно дружество за ипотеченъ кредитъ се намира подъ надзора на министра на финанситъ, който назначава единъ правителственъ делегатъ, натоваренъ съ визиране на заложнитъ и общински

облигации и съ общия надзоръ върху операциитѣ на дружеството.

Заплатата на делегата се опредѣля отъ министра на финанситѣ, въ съгласие съ управителния съветъ на дружеството, и е въ тежестъ на сѣщото.

Въ случай на участие на държавата въ нѣкое дружество за ипотеченъ кредитъ, за правителственъ делегатъ може да бѣде назначенъ представителъ на държавата въ провѣрителния съветъ на дружеството."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 78, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 79. Главнитѣ права и задължения на делегата сѣ:
а) да следи дали пускането въ обращение на заложни и общински облигации става въз основа на изискуемото покритие, като не допуца въ никой случай номиналната стойност на пуснатитѣ въ обращение облигации да надминава стойността на дългосрочнитѣ ипотечни заеми, на заемитѣ, разрешени на общини, окръзи и обществени учреждения, и на облигациитѣ на открито, разрешени съ учредителния законъ на дружеството;

б) да визира всички заложни и общински облигации при пускането имъ въ обращение;

в) да участвува въ тиражитѣ и да следи за погашението на облигациитѣ, като се осведомява за всички действия по заемитѣ, които се отразяватъ неблагоприятно върху правилността на установеното покритие на облигациитѣ;

г) да присѣтствува при унищожението на всички излѣзли отъ обращение облигации.

Дружеството е длъжно незабавно да го уведомява за всички обстоятелства, които пораждатъ унищожение на заложнитѣ и общински облигации;

д) да присѣтствува по право съ съвещателенъ гласъ въ всички заседания на общото събрание на дружеството, на управителния съветъ и на провѣрителния съветъ, да подига всички въпроси, които намира за умѣстно и да изисква вписването имъ въ протокола.

Ако констатира нарушения на закона или устава, влѣчащи гражданска или углавна отговорностъ, той може, съ съгласието на министра на финанситѣ, да иска отъ общото събрание уволнението на провиненитѣ членове на управителния съветъ и постановяване да се заведе граждански искъ противъ тѣхъ, както и углавното имъ преследване;

е) да свиква извънредно провѣрителния съветъ, щомъ констатира нередовности въ управлението на дирекционния комитетъ или управителния съветъ на дружеството;

ж) да преглежда въ всѣко време книгата, кореспонденцията, ипотечнитѣ дѣла и счетоводнитѣ книги на дружеството, да изучава състоянието на касата, да взема лични сведения отъ управителното тѣло и да изисква справки и всички сведения, които интересуватъ службата му.

Презъ всѣко полугодие, въ течение на първия месецъ, управлението на дружеството е длъжно да изпраща на делегата, за послужване, списъкъ на всички сключени ипотекни и заеми презъ полугодиято, както и сведения за издаденитѣ презъ сѣщото полугодие заложни и общински облигации;

з) да следи, щото дружеството да не върши неопозволенни и непредвидени въ устава му операции."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 79, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ II.

„Заеми на общини, окръзи и обществени учреждения.

"Чл. 80. Разрешенитѣ дружества за ипотеченъ кредитъ могатъ да отпускатъ заеми на общини, окръзи и други обществени учреждения по изложенитѣ по-долу условия."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 80, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 81. Тѣзи заеми могатъ да бѣдатъ разрешени срещу ипотека или срещу залогъ на данъци или опредѣлени до-

ходи на общинитѣ и окръжитѣ, а сѣщо така и срещу опредѣлени постоянни доходи и такси, които общественитѣ учреждения иматъ право по законъ да събиратъ.

Заемитѣ отъ тоя родъ се издѣлжаватъ било дългосрочно чрезъ анюитети, било краткосрочно съ или безъ частично погасяване на капитала."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 81, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 82. Когато означенитѣ по-горе заеми сѣ срещу залогъ на данъци или доходи, бирникътъ е длъженъ да внася на дружеството или на неговитѣ редовно упълномощени кореспондентни анюитетитѣ или изтеклитѣ вноски, и то следъ като той е билъ надлежно уведоменъ отъ страна на дружеството за заема.

Въ мѣста, където Българската народна банка нѣма клононъ или агентура, Земледѣската банка е облѣчена въ правата, при условията, изброени по-горе, на кореспондентка за заемитѣ, отпуснати на общини, окръзи и обществени учреждения.

Условията за прилагане на настоящитѣ разпоредби ще бѣдатъ предметъ на съглашение между дружеството и поменатитѣ банки."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 82, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 83. Анюитетътъ на общинскитѣ заеми се състои отъ элементитѣ, посочени въ чл. 31 отъ настоящия законъ.

Разпоредженията, изброени въ отдѣлъ I отъ тоя законъ, сѣ еднакво приложими въ случай на закъснение или неплащане на анюитетитѣ."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 83, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 84. Срещу тия заеми и до тѣхния размѣръ, дружеството за ипотеченъ кредитъ може да издава и пласира общински облигации, подобно на заложнитѣ облигации, предвидени въ отдѣлъ I, глава II.

Тия облигации ще носятъ всички права и привилегии, които иматъ заложнитѣ облигации, съгласно настоящия законъ и подлежатъ на налога, предвиденъ въ чл. 8."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 84, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 85. Вземанията, които произтичатъ отъ заеми на общини, окръзи и обществени учреждения, сѣ предназначени по привилегия за изплащане на общинскитѣ облигации, издадени по силата на тоя законъ."

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 85, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 86. Дружеството за ипотеченъ кредитъ може, преди разрешаване на заемитѣ, за които се говори по-горе, да издава облигации за сума, която ще се опредѣли въ разрешителния законъ.

Временното използване на свободнитѣ фондове, които впоследствие ще служатъ за общински заеми, ще става по начина, указанъ въ чл. 76 отъ настоящия законъ."

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 86, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

"Чл. 87. Заемитѣ, които дружеството може да отпуска на общини, окръзи и обществени учреждения, трѣбва да иматъ производителна целъ или да бѣдатъ отъ обществена полза, като напр., постройка на общински здания, покрити

пазари, водопроводи, канализация, осветление, направа или подобрения на шосета, мостове, пресушаване, оздравяване, напояване и др.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 87, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 88. Дружеството за ипотеченъ кредитъ може да поиска, преди разрешаване на заема, да прегледа всички одобрени отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството планове и условия на работитѣ, за извършването на които се иска заемътъ.“

Дружеството има право презъ времетраене на работитѣ да се удостовери, че паритѣ се използватъ за целта, за която сѣ отпуснати.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 88, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 89. Въ случаитѣ, когато общини, окръзи и обществени учреждения лошо използватъ или разпилватъ сумитѣ, които имъ сѣ дадени, дружеството може да преустанови всѣки новъ аванс. Заемоискательтъ има право да отнесе спора предъ Върховния административенъ съдъ, който се произнася като последна инстанция въ двенедѣленъ срокъ отъ получаване жалбата въ съда.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 89, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ III.

„Текущи смѣтки срещу ипотека.“

„Чл. 90. Разрешенитѣ дружества за ипотеченъ кредитъ могатъ да отпускатъ на частни лица или дружества, въ форма на текуща смѣтка срещу ипотека, суми, необходими за постройка на здания.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 90, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 91. Откриване на текуща смѣтка се допушта срещу ипотека само на такива сгради, въ периода на тѣхния строежъ, които, като се довършатъ, да отговарятъ на разпореденията на настоящия законъ за отпусчане дългосроченъ ипотеченъ заемъ.“

Заемоискательтъ задължително трѣбва да е собственикъ на мѣстото преди откриване на текущата смѣтка.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 91, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 92. Текушитѣ смѣтки срещу ипотека сѣ краткосрочни операции.“

Когато постройката на имота, който служи за обезпечение на текущата смѣтка, е вече привършена и той стане обитаемъ, дължимиятъ остатъкъ по смѣтката трѣбва да се погаси въ срокъ до три месеца; въ противенъ случай текущата смѣтка се превръща по право въ ипотеченъ заемъ по формата и начинитѣ, предвидени въ тоя законъ, разрешителния законъ и устава на дружеството.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 92, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 93. За своитѣ операции по текуща смѣтка срещу ипотека дружеството може да употреби само суми отъ капитала, свободнитѣ резерви и една трета частъ отъ срочнитѣ му влогове.“

Преди превръщането имъ въ ипотечни заеми, текушитѣ смѣтки не могатъ да служатъ за покриване на пуснатитѣ въ обращение заложни и общински облигации.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 93, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 94. Правата и привилегиитѣ, които разрешенитѣ дружества иматъ, по силата на настоящия законъ, за ипотечнитѣ заеми, се прилагатъ и за текушитѣ смѣтки срещу ипотека.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 94, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 95. Текушитѣ смѣтки срещу ипотека, открити отъ разрешени дружества за ипотеченъ кредитъ, не могатъ въ никакъ случай да бждатъ използвани като търговски и индустриални кредити.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 95, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 96. Преди откриване на една текуща смѣтка срещу ипотека, дружеството за ипотеченъ кредитъ може да изиска всички планове и девизи на архитектуритѣ и предприемачитѣ, разрешителното за строежъ и едно извлѣчение отъ скицата на мѣстото.“

Дружеството има право презъ времетраенето на работитѣ да се удостовери, че отпуснатитѣ по текущата смѣтка суми се използватъ за целта, за която сѣ отпуснати.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 96, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ IV.

„Кадастъръ и приходи за кадастралния фондъ.“

„Чл. 97. За да се установи единъ траенъ и окончателенъ режимъ на поземелната собственостъ, ще се пристъпи къмъ учредяване на кадастъръ на всички покрити и непокрити имоти.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 97, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 98. Техническитѣ подробности за учредяване кадастра, редътъ, въ който работитѣ ще се извършатъ по окръзи, ще се уредятъ въ правилника за приложение закона за кадастра отъ 11 януарий 1908 г.“

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 98, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Апостоловъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 99. Разрешенитѣ дружества за ипотеченъ кредитъ сѣ длъжни да внасятъ въ кадастралния фондъ, учреденъ при Министерството на финанситѣ, 10% отъ излишъка на своитѣ чисти годишни печалби, установени следъ като се направятъ всички уставни погашения и следъ като се удържи законната резерва и лихвата, запазена за акциитѣ.“

Въ сѣция фондъ се внася и приходътъ на държавата отъ налога върху заложитѣ и общински облигации, установенъ съгласно чл. чл. 8 и 84 отъ настоящия законъ.“

Освенъ това, държавата ще внася въ тоя фондъ и частта, която ѝ се пада отъ печалбитѣ за евентуалното нейно участие въ основния капиталъ на разрешени дружества за ипотеченъ кредитъ.“

Председателстващ А. Христовъ: Моля, които приемат чл. 99, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Пристапваме към трета точка от дневния ред — първо четене законопроекта за насърчение износа на вината.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь С. Рясковъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцяло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 9)

Председателстващ А. Христовъ: Има думата г. министър-председателят.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Въ основните си положения този законопроект, както ви е известно, е в съгласие с наредбата, която вие одобрихте и която се прилага, и затова смътамъ, че сега може да не се говори по принцип по законопроекта. Азъ моля, законопроектът да се приеме на първо четене и да се изпрати въ комисията, и ако има да се направят нъкои поправки, тѣ да станатъ въ комисията.

Д. Зографски (з. в): Добре бѣше, г. министре, да станѣха разисквания.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Ако искате да станатъ, можете да вземете думата, но азъ смътамъ, че сега да ставатъ е излишно, тъй като веднъж вече ние сме приели принципа — имаме една наредба, която се прилага, и главните положения на която сж легнали въ законопроекта. Ако нъкой желае да говори, нека вземе думата. Най-практично, обаче, е да приемемъ сега законопроекта и, който се интересува отъ въпроса, да дойде въ комисията, където ще могатъ да се направятъ известни поправки, ако сж необходими.

Председателстващ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! По принцип разискванията иматъ смисълъ тогава, когато нъкоя парламентарна група ще се обяви противъ законопроекта. Азъ не доущамъ, че ще се намѣри народенъ представител, който да не признава голѣмата полза, която се принася на нашето лозарство сѣ този законопроектъ, и да не приеме законопроекта по принципъ. Вѣрно е — и азъ смътамъ това — че на нъкои подробности, специално по чл. чл. 10, 11 и 12, човѣкъ може да се спре и да помолѣ комисията да има предъ видъ: дали размъртъ не би могълъ да се намали, за да се даде възможност не само на голѣмитъ капиталисти, но и на кооперациите да правятъ износъ и дали сѣ този процентъ, 18%, върху спирта нѣма да се посегне на доброкачествеността на нашитъ вина и да се компрометира сѣ това нашиятъ износъ. Това сж въпроси, които въ комисията би трѣбвало да се повдигнатъ, тя да ги обмисли и да се види дали ще се приеме законопроектътъ така, както е внесенъ, или ще се направятъ нъкои измѣнения въ него.

Но това сж въпроси на подробности, които ще се дебатиратъ въ комисията, а подиръ това ще имаме иълната възможност да ги разгледаме и тукъ.

Р. Василевъ (д. сг): За тѣхъ се говори при утвърждаването на указа.

Н. Пждаревъ (д. сг): Затова азъ мисля, че г. министър-председателят е правъ, като иска законопроектът да бѣде приетъ на първо четене безъ дебати и да се изпрати въ комисията, за да можемъ следъ това, по-бързо да го прокараме, което е и отъ общественъ интересъ. Затова азъ моля, понеже мисля, че никой не е противъ законопроекта, да го приемемъ по принципъ и да го пратимъ въ комисията.

Председателстващ А. Христовъ: Ще пристапимъ къмъ гласуване.

Който приематъ на първо четене законопроекта за насърчение износа на вината, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Пристапваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за амбулантната търговия.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Парламентарната комисия по Министерството на тър-

говията въ заседанията си отъ 15, 16, 17 и 18 ноември т. г. разгледа законопроекта за амбулантната търговия и направѣ известни измѣнения въ него сѣ целъ, първо, нъкои отъ съществуващите отъ старо време занаяти, които се приближаватъ къмъ амбулантната търговия, да бѣдатъ изключени отъ законопроекта и да не се смѣтатъ за амбулантна търговия по смисъла на чл. 3 отъ законопроекта и, второ, да се улеснятъ амбулантните търговци въ упражняването на тѣхното занятие, като формалностите, предвидени въ първоначалния проектъ, по възможност, се съкратиха.

Проектътъ на комисията така, както ви раздаденъ, е приетъ отъ всички членове на комисията единодушно, като сж взети въ съображение доводите, както на отделните членове отъ комисията, произходящи отъ различните парламентарни групи, така сжщо и мнението на търговско-индустриалните камари, а сжщо и на амбулантните търговци. Въ заседанията ви докладъ, отъ една страна, стои първоначалния проектъ, а отъ друга — проектътъ на комисията. Докладътъ ви е раздаденъ отдавна и азъ смътамъ, че всички сте си направили нуждните сравнения, за да нѣма нужда по-нататкъ да влизамъ въ подробности за измѣненията, които сж станали. Съществени измѣнения не станаха. Направиха се улеснения за амбулантните търговци. Отъ друга страна, прие се, кърджитъ, които сж разнасяли още отъ турско време произведения на различните занаяти, които сж концентрирани въ малките планински паланки, да не се смѣтатъ за амбулантни търговци и да не подпадатъ подъ наредбите на закона за амбулантната търговия. Тѣ сж и подробно изброени — кои именно отъ тия кърджии нѣма да се считатъ за амбулантни търговци. (Чете)

„З А К О Н Ъ“)

за амбулантната търговия“.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, които приематъ заглавието на законопроекта, както се докладва, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 1. Амбулантната търговия отъ всѣкакъвъ родъ въ предѣлитъ на царството се допуска само при условията, предвидени въ настоящия законъ“.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 1, както се докладва, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. За амбулантна търговия, по смисъла на настоящия законъ, се считатъ всички продажби на стоки и въобще движимости, които се извършватъ по къщите (отъ къща на къща), по улиците и площадите на населените мѣста или по надлежно разрешените панафи, сборове и пазари, отъ лица, които по занаятъ се занимаватъ сѣ такива продажби пеша, сѣ табла, количка, конь или каруца, велосипедъ и др. подобни превозни сръдства, на сергии, на бараки, палатки, рафтове и пр.“

По тоя членъ, г-да, ще дамъ следните обяснения. Подъ думите „превозни сръдства“ се разбиратъ всѣкакъвъ видъ превозни сръдства. Тѣ сж изброени примѣрно. Когато се изброява: „конь, количка, каруца, велосипедъ, разбира се и автомобилъ и камионъ. Затуй е казано: „и други“.

Когато се казва: „Търговия на бараки“, разбиратъ се бараки подвижни. Търговията пѣкъ въ общински бараки, които сж неподвижни, поставени на улиците, на площадите и на пазарищата, и които общините даватъ подъ наемъ, не се смѣтатъ за амбулантна търговия и търговците въ тѣхъ не се смѣтатъ за амбулантни търговци, а за обикновени, дребни търговци.

Д. Зографски (з. в): „Битъ пазаръ“ какъ ще се счита?

Министъръ Ц. Бобошевски: Въ четири заседания на комисията се обясниха тия работи подробно.

Д. Зографски (з. в): Нищо, нека се каже и отъ докладчика.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): Азъ обяснихъ. Когато единъ търговецъ се мѣсти отъ къща на къща, отъ улица

*) За текета на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 3.

на улица, отъ площадъ на площадъ, той е амбулантенъ търговецъ. Но оня търговецъ, който има обикновена барака, наета отъ общината или отъ нѣкое друго учреждение, на опредѣлено, неподвижно мѣсто, той не се смѣта за амбулантенъ търговецъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. Борисъ Павловъ.

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че въ втория редъ на чл. 2 следъ думата „продажби“ трѣбва да се прибави и думата „покупки“. Тѣзи, които ходятъ ежедневно по улицитѣ и купуватъ вежди дрехи, по смисъла на нашия законъ, сѣ амбулантни търговци. А съ огледъ на текста вие ще ги изключите. Защо ще ги изключите? Значи всѣки може да купува за себе си свободно, и за него да не сѣ задължителни наредбитѣ на този законъ. А вие знаете, че всички действия на лицата, които купуватъ и продаватъ, сѣ придружени съ отговорностъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това не е въ обекта на закона. То е само за продавачитѣ. По тоя въпросъ надъяго и нашироко се разправяхме въ комисията.

Б. Павловъ (д): Азъ смѣтамъ, че би било по-пѣлно да се постави думата „купува“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тогава ще измѣстимъ обекта на закона.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): Г. Павловъ! Въ проекта на г. министра стоеха думитѣ „покупко-продажби“, но комисията прие да остане само думата „продажби“ — само едната частъ на едѣлката „покупко-продажба“. Комисията прие да се регламентира само продажбата, а не покупката.

Председателствуващъ А. Христовъ: При това обяснение, настоявате ли на предложението си, г. Павловъ?

Д. Павловъ (д): Не.

Моля, които приематъ чл. 2, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Не се считатъ за амбулантни търговци:

а) производителитѣ на селско-стопански произведения и произведения на домашната индустрия, които продаватъ произведенитѣ отъ самитѣ тѣхъ и семействата имъ продукти;

б) продавачитѣ (кържии) на грънчарски, бакърджийски, дърводѣлски, гайтанджийски, ножарски и калпакчийски издѣлия;

в) патующитѣ търговски агенти, мѣстни и чуждестранни;

г) продавачитѣ на вестници и списания;

д) продавачитѣ на цвѣтя, зеленчукъ и плодове, както и произведенията отъ тѣхъ, като: мармаладъ, пестилъ, сушени сливи и др.;

е) продавачитѣ на кифли, гевреци, банички и др. подобни тестени произведения;

ж) продавачитѣ на семки, орѣхи, бадеми, лешници, фастъци и др. подобни;

з) бозаджиитѣ, халваджитѣ, салепчиитѣ, шербетчиитѣ, сладкаритѣ и др. подобни продавачи на разхладителни напитки и сладка, и

и) сакаджиитѣ, които разносятъ вода.

Забележка. Указанитѣ въ т. т. „б“, „в“, „г“, „д“, „е“ и „ж“ управлениитѣ своята професия при сиазване наредбитѣ, издавани отъ мѣстнитѣ полицейски власти, а останалитѣ — тия на общинскитѣ управления“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 3, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 4. Всѣки амбулантенъ търговецъ, за да може да търгува, трѣбва да има за това разрешение, съгласно този законъ“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 5. Разрешение за амбулантната търговия се дава само на такива лица, които:

а) сѣ български подданици;

б) сѣ навършили 21-годишна възраст, а на непълнолѣтнитѣ — при условията на чл. 4 отъ търговския законъ, и

в) не страдатъ отъ нѣкоя заразителна болестъ.
Забележка. Не се дава разрешение за амбулантна търговия на лица, лишени сѣ приежда отъ граждански и политически права, на лица, лишени сѣ приежда отъ граждански и политически права — до изгичане срока на лишението, и на осѣдитѣ за кражба, измама, злоупотреби на довъррие и контрабанда, но не лишени отъ възприяване наказанието.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 6. Разрешения за амбулантна търговия се издаватъ отъ съответната търговско-индустриална камара по мѣстожителството на просителя, следъ подаване за това молба по приложения образецъ отъ заинтересованото лице и представянето на опредѣлената такса и следнитѣ документи:

а) удостоверение за българско подданство;

б) че лицето е навършило 21-годишна възраст, а въ случай на непълнолѣтие — че сѣ изпълнили наредбитѣ на чл. 4 отъ търговския законъ;

в) медицинско свидетелство, че не страда отъ нѣкоя заразителна болестъ;

г) свидетелство за съдимостъ; ако лицето е осѣждано — удостоверение за какво деяние е осѣждано, лишено ли е отъ граждански и политически права и за какъвъ срокъ, и

д) удостоверение, че лицето е живѣло постоянно поне 6 месеци въ нѣкоя община отъ района на търговско-индустриална камара, откъдето иска разрешително.

Забележка I. Удостоверение по т. д) не се издава отъ българскитѣ-българи; мѣсто него тѣ представяватъ удостоверение, че сѣ българи.“

Забележка II. Министерството на търговията, промишлеността и труда издава наредба, въ която посочва отъ кои учреждения се издаватъ документитѣ, които се изискватъ по горния членъ.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Азъ искамъ да направя едно предложение.

Този, който ще иска разрешение по този редъ, ще умре отъ чакане предъ търговската камара. Трѣбва да се предвиди срокъ — че на подаденото заявление се отговоря „да“ или „не“ въ разстояние на една седмица. Иначе, ще чакатъ хората много и ще умиратъ отъ гладъ.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): Казано е това по-нататъкъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Казано е.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. л): Г-да! Азъ предлагамъ въ чл. 6, следъ думата „просителя“, да се вмѣкнатъ думитѣ „и по предложение на съответното сдружение на амбулантнитѣ търговци“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Навсѣкжде нѣма такива сдружения. Това се дебатира надъяго и нашироко.

Б. Павловъ (д): Като се е дебатирало, не могатъ ли предложениа да се правятъ?

Министъръ Ц. Бобошевски: Не съмъ съгласенъ съ това предложение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Г. министърътъ не е съгласенъ съ това предложение.

Ще положи на гласуване най-напредъ предложението на г. Тома Константиновъ.

Моля, тѣзи, които приематъ направеното предложение отъ народния представител г. Тома Константиновъ, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Моля, които приематъ чл. 6, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 7. Следъ провѣрка на документитѣ на просителя се издаватъ отъ съответната търговско-индустриална камара надлежно подписани разрешително и легитимационна карта, по образаца, приложенъ къмъ настоящия законъ.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 8. Ако търговско-индустриалната камара намѣри, че просителтъ не отговаря на условията, необходими по закона за упражняване занятието амбулантенъ търговецъ, отказва съ мотивирана заповѣдъ издаването на разрешително.“

Тая заповѣдъ може да се обжалва въ двуседмиченъ срокъ отъ дѣня на съобщението предъ мѣстния мировъ съдия. Мировиятъ съдия се произнася по въпроса окончателно въ разпоредително заседание и издаденото определение въ случай, че се отмиънява заповѣдта, замѣства разрешителното отъ камарата, като възъ основа на него се издава легитимационна карта.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 9. Разрешителното се издава срещу заплащане на определената такса и важи за три години отъ датата на издаването му; то се отнема, когато носителтъ му изгуби едно отъ качествата, упоменати въ чл. 5.“

Такситѣ за издаване на разрешително за амбулантна търговия се определятъ всѣка година въ бюджетитѣ на търговско-индустриалнитѣ камари и не могатъ да бждатъ по-голъми отъ 150 л.

На инвалидитѣ и вдовицитѣ отъ войната, разрешително и легитимационна карта се издаватъ безплатно.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниягъ представителъ г. Стефанъ Димитровъ.

С. Димитровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Прави предложение въ азиней трета на чл. 9 следъ думитѣ „отъ войната“ да се прибавятъ думитѣ: „документитѣ, изброени въ чл. 6, както и“ — следва по-нататѣкъ текстътъ на алинеята. Касае се и тия документи да се даватъ безплатно на инвалидитѣ и на вдовицитѣ отъ войната.

Министъръ Ц. Бобошевски: Съгласенъ съмъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Г. министъртъ е съгласенъ съ направеното отъ народния представителъ г. Стефанъ Димитровъ предложение.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ц. Табаковъ (зан): Меншество с.

С. Мошановъ (д. сг): Опозицията не гласува ли за инвалидитѣ?

Председателствуващъ А. Христовъ: Оспорвате ли сериозно вота?

Ц. Табаковъ (зан): Оспорвамъ го.

Председателствуващъ А. Христовъ: Добре, ще гласуваме втори пжтъ. Които приематъ предложението, направено отъ народния представителъ г. Стефанъ Димитровъ, съ което предложение е съгласенъ и г. министъртъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 9, както се докладва, заедно съ приетата добавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 10. Разрешителното дава право на амбулантна търговещъ да търгува само въ района на търговско-индустриалната камара, отъ която е издадено, и само съ предметитѣ, указани въ разрешителното. Разрешителното важи само за окръга, въ който амбулантниятъ търговецъ има мѣстожителството си.“

„Амбулантниятъ търговецъ трѣбва да представи разрешителното си за визиране отъ мѣстнитѣ общински и полицейски власти на всѣка община, въ землището на която отива да търгува. Това визиране се прави безплатно.“

„Забелсжка I. Разрешава се търгуването на амбулантнитѣ търговци по надлежно разрешителнѣ панапри, сборове и пазари и пазаръ окръга, за които иматъ разрешително, при еднѣмъ постановлението на алинея втора отъ този законъ.“

„Забелсжка II. Серийното право се заплаща отъ амбулантния търговецъ поодѣлно на всѣка община, въ землището на която търгува.“

Тукъ има една погрѣшка, която трѣбва да се поправи: навсѣкаде, вмѣсто „въ окръга“, трѣбва да се чете „въ района на търговско-индустриалната камара.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 10, както се докладва, заедно съ направената отъ г. докладчика поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 11. Разрешителното за упражняване амбулантна търговия и легитимационната карта сж лични и не могатъ да се отстъпватъ на друго лице.“

Притежателтъ имъ е длъженъ да ги носи винаги съ себе си и да ги показва при поискване на органитѣ на търговско-индустриалнитѣ камари, на всички общински, административни и полицейски власти, както и на лицата, съ които търгува.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 12. Амбулантниятъ търговецъ е длъженъ да пригезава редовна фактура или другъ равнозначущъ документъ, отъ който да се вижда отъгдето има стоката, която продава.“

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 13. Забранява се амбулантната търговия съ следнитѣ стоки:

- 1) занаятчийски произведения;
- 2) фармацевтически продукти;
- 3) всѣкакъв видъ спиртни питиета, освенъ въ случаетѣ, предвидени въ закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата;
- 4) медикаменти, лѣкарства и превързочни материали;
- 5) всѣкакви отрови;
- 6) живакъ, антимоноъ и всѣкакви живачни, антимонони и оловни препарати;
- 7) взривни вещества;
- 8) киселини (но не и оцетъ);
- 9) скъпоценни камъни, злато и сребро, скъпоценни предмети, монети и ценни книжа;
- 10) всѣкакъв видъ оржжия, муниции и военни принадлежности;
- 11) лотарийни билети и томбола;
- 12) предмети противъ добритѣ нрави;
- 13) петролъ и др. запалителни вещества;
- 14) учебни и училищни потрѣби;
- 15) материали, които сж държавенъ монополъ“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 13, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 14. Амбулантнитѣ търговци могатъ да търгуватъ на сергии, бараки, палатки и рафтове въ градоветѣ и насе-

лениѣ мѣста на специални мѣста, опредѣлени отъ общинскитѣ власти въ споразумение съ мѣстнитѣ полицейски такива.

Поставянето на сергии по тротоаритѣ, макаръ и презъ собственитѣ дюкяни, се забранява.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 14, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 15. Търгуването по надлежно разрешенитѣ панаири, сборове и пазари става съгласно правилнитѣ за последнитѣ и само съ артикулитѣ, за които сѣ разрешени.

Поставянето на сергии, палатки, бараки и др. подобни се допуца само отъ амбулантнитѣ търговци, притежаващи надлежно разрешение за амбулантната търговия.

Забележка. Разрешава се и на редовнитѣ търговци да търгуватъ само по надлежно разрешенитѣ панаири въ паркетото следъ като се снабдятъ за това съ специално разрешително отъ съответната търговско-индустриална камара, което се издава по молба на просителя, придружена съ общинско удостоверение, че сѣ оседнали търговци.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 15, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 16. Ако нѣкой занаятчия, лично или чрезъ нѣкой членъ на семейството си, желае да излага на продажъ по панаиритѣ, сбороветѣ и пазаритѣ собственитѣ си произведения, той трѣбва да се снабди съ удостоверение отъ съответното занаятчийско сдружение или общинско управление — възъ основа на майсторско свидетелство — че излага за продажъ наистина собствени произведения.

По отношение на разрешителнитѣ, споменати въ настоящия членъ и тѣзи по забележката на чл. 15, се прилагатъ напълно постановленията на алинея втора отъ чл. 10 отъ закона“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 16, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 17. Амбулантенъ търговецъ, който поради своята недѣлгавостъ има нужда отъ помощникъ, трѣбва да заяви за това въ молбата си за разрешително, като представи медицинско свидетелство, отъ което да се вижда, че не може самъ да търгува. Ако търговско-индустриалната камара намѣри това искане за основателно, разрешава ползуването отъ помощникъ, като отбелязва това на разрешителното за амбулантната търговия и легитимационната карта, при посочване името на помощника.

Помощникътъ трѣбва да притежава всички условия, които се изискватъ за упражняване на амбулантната търговия.

Сѣщо така, ако амбулантниятъ търговецъ ще си служи съ конь, кола, велосипедъ или други подобни превозни сръдства, трѣбва да заяви за това въ молбата си за разрешително, за да се отбележи въ последното“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Борисъ Павловъ.

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Чл. 17 осветява две положения, първото отъ които е, че амбулантниятъ търговецъ въ своята търговия не може да бѣде подпомаганъ отъ помощникъ, а като изключение е допуснато, че той може да бѣде подпомаганъ отъ помощникъ, ако е недѣлгавъ — едно положение, което, съ огледъ на нашата амбулантна търговия, е много неправилно. Преди всичко, нашата амбулантна търговия е свързана съ семейството, като стопанска единица. Вне забраняватъ на амбулантния търговецъ да бѣде подпомаганъ на единъ панаиръ отъ своето момче, . . .

И. Бояджийски (д. сг): Има другъ единъ членъ, дето се казва, че има това право.

Б. Павловъ (д): Нѣма.

И. Бояджийски (д. сг): Има, има.

Б. Павловъ (д): Ако не на панаиръ, то на друго мѣсто. . . . когато въ другата търговия, въ търговията на пълнии търговецъ, вие не забравяте това.

Ето защо, въпрѣки тѣзи апострофи, които ми се правятъ, азъ предлагамъ въ първата алинея на чл. 17 думитѣ „поради своята недѣлгавостъ“ да се премахнатъ.

Има второ едно положение. Ако се дава помощникъ при наличността на недѣлгавостъ, то този помощникъ трѣбва да отговаря на условията, на които отговаря и самиятъ амбулантенъ търговецъ, т. е. помощникътъ трѣбва да бѣде на 21 години — това е първото условие.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): Може да бѣде и на по-малко отъ 21 година. Може да бѣде и на 18 години.

Министъръ Ц. Бобошевски: Трѣбва да отговаря на чл. 4 отъ търговския законъ.

Б. Павловъ (д): Кой трѣбва да отговаря на чл. 4? Търговецътъ, а не неговиятъ помощникъ. Помощническата търговска дейностъ не е ограничена съ възраст, а да добиешъ правото на търговецъ, трѣбва да имашъ 21 години и да отговаряшъ на другитѣ условия.

С. Мошановъ (д. сг): Двама амбулантни търговци не може да има заедно. Може да има единъ амбулантенъ търговецъ и неговъ слуга.

Б. Павловъ (д): Азъ Ви говоря за помощника, който подпомага деятелността на амбулантния търговецъ.

С. Мошановъ (д. сг): Значи, за слугата му.

Б. Павловъ (д): Да, за слугата му; както щете го наречете. Това е помощническата дейностъ. Кой ще се произнесе, дали това е дейностъ на слуга или дейностъ на помощникъ? Въ амбулантната търговия това е едно и сѣщо. Ето защо азъ предлагамъ да се махне алинея втора.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията се спира на този въпросъ, който интересува както амбулантнитѣ търговци, така сѣщо и занаятчиитѣ. И за занаятчиитѣ сѣщо се каза, че могатъ да бѣдатъ подпомагани отъ членове на своитѣ семейства. Комисията сѣбѣта, че търговската дейностъ на помощникътъ на амбулантнитѣ търговци сѣщо така трѣбва да бѣде регламентирана, трѣбва да бѣде поставена при сѣщитѣ условия, при които е поставена дейността на амбулантнитѣ търговци. Не е нужно помощникътъ да има 21 години; той може да бѣде и на 18 години, но трѣбва да се изгълни наредбата на чл. 4 отъ търговския законъ.

Б. Ефтимовъ (д. сг): Иначе двама амбулантни търговци ще се сдружатъ, и единиятъ, ако нѣма права, ще търгува подъ формата на слуга.

Председателствуващъ А. Христовъ: Г. Павловъ! Настоявате ли на Вашето предложение?

Б. Павловъ (д): Настоявамъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ не съмъ съгласенъ съ него.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ предложението на г. Павловъ, съ което не е съгласенъ г. министърътъ, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Моля, които приематъ чл. 17, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 18. Всѣки амбулантенъ търговецъ е длъженъ да носи, поставена на видно мѣсто, на таблата, количката, ко-

лата или сергията металическа плочка съ надписъ, че има разрешително за амбулантната търговия, като се посочи и номерът на разрешителното.

Тъзи плочки се приготвят от търговско-индустриалните камари и продават на костуема цена на амбулантните търговци, заедно съ разрешителното.

Поставиците такива плочки, безъ да иматъ нужното разрешение, се наказватъ за нарушение на настоящия законъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 18, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 19. Всѣка търговско-индустриална камара държи регистъръ на дадените разрешителни на амбулантните търговци по приложения къмъ настоящия законъ образецъ.

Всѣка година камарите представятъ сведения за числото на издадените разрешителни на Министерството на търговията, промишлеността и труда, по специаленъ образецъ, изработенъ въ министерството“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 19, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 20. Надзорътъ на амбулантните търговци се упражнява отъ търговско-индустриалните камари, общинските, административни и полицейски власти.

Всѣки амбулантенъ търговецъ е длъженъ да показва при поискване отъ органите на споменатите по-горе власти разрешителното си и легитимационната си карта. Тъзи органи иматъ право, също така, да преглеждатъ стоката на амбулантния търговецъ и последниятъ не може да откаже това подъ страхъ на наказание за нарушение на настоящия законъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 20, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 21. Общинските управления могатъ да изработватъ наредби за урегулиране амбулантната търговия въ районите на общините имъ, въ съгласие съ разпореденията на настоящия законъ.

Тъзи наредби се представятъ чрезъ съответната търговско-индустриална камара на утвърждение отъ министра на търговията, промишлеността и труда, следъ като се вземе мнението на Министерството на вътрешните работи и народното здраве. Той може да откаже утвърждаването на въпросните наредби или да ги измѣни и допълни“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 21, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 22. За нарушение разпореденията на настоящия законъ, виновните се наказватъ съ глоба отъ 100 до 5.000 л., а за нарушение на чл. 13 точки: 2, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13 и 15 се лишаватъ и отъ правото да упражняватъ амбулантната търговия за всѣкога. Също се лишватъ отъ това право и тия, които иматъ наложено три пѣти наказание глоба по-голяма отъ 300 л. за нарушения на настоящия законъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 22, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 23. Нарушенията на настоящия законъ се установяватъ съ актъ отъ органите на търговско-индустриалните камари, общинските управления и полицейските и административни власти при присъствието на двама свидетели.

Въз основа на тѣзи актове се издаватъ наказателни заповѣди отъ съответния полицейски органъ, съгласно чл. 71

отъ закона за администрацията и полицията, по мѣстоизвършването на нарушението, за глобяване нарушителитъ, съгласно предшествующия членъ.

Наказателните заповѣди за глобяване нарушителитъ на настоящия законъ, съ които се налагатъ само глоби въ размѣръ до 300 л., съ окончателни, а надвишаващите този размѣръ глоби, както и лишаващите отъ правото на упражнене амбулантна търговия наказателни заповѣди подлежатъ на обжалване, съгласно чл. 72 отъ закона за администрацията и полицията.

Окончателните наказателни заповѣди, както и тия, вѣзани въ законна сила за глобяване нарушителитъ на настоящия законъ, подлежатъ на изпълнение, съгласно закона за събиране на прѣките данѣци.

Въ случаи на несъстоятелностъ, глобата се замѣня съ записъ, съгласно разпореденията на наказателния законъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 23, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ М. Дочевъ (д. сг): (Чете)

„Особени разпоредения.“

Чл. 24. Настоящиятъ законъ влиза въ сила 6 месеца следъ обнародването му въ „Държавенъ вестникъ“ и отмѣнява всички действующие закони и разпоредби, които противоречатъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 24, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение чл. 786 и 792 отъ търговския законъ.

И. Бояджиевъ (д. сг): Оттегля се отъ вносителитъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Добре.

Минаваме къмъ точка шеста отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за разрешаване на Министерството на земледѣлието и държавните имоти оборотенъ капиталъ за стопанската експлоатация на държавни гори.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Павловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 15)

Председателстващъ А. Христовъ: Понеже никой не иска думата, ще гласуваме.

Които приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване на Министерството на земледѣлието и държавните имоти оборотенъ капиталъ за стопанската експлоатация на държавни гори, моля, да вдигнатъ рѣката. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка седма отъ дневния редъ — одобряване предложението за одобрение XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 31 октомври 1927 г., протоколъ № 23, относно продажбата на доставения земледѣлски инвентаръ отъ Министерството на земледѣлието и държавните имоти, съ срѣдства отъ § 11 по бюджета на фонда „Културни мѣроприятия“.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Павловъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 18).

Председателстващъ А. Христовъ: Понеже никой не иска думата, ще гласуваме.

Които приематъ предложението за одобрение XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 31 октомври 1927 г., протоколъ № 23, относно продажбата на доставения земледѣлски инвентаръ отъ Министерството на земледѣлието и държавните имоти, съ срѣдства отъ § 11 по бюджета на фонда „Културни мѣ-

роприятия", моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема. (Вж. прил. Т. II, № 3)

Милаваме къмъ точка осма отъ дневния редъ — одобряване предложението за продължение срока за доставката безъ глоби до деня на окончателното приемане на учебния траденъ рибарски корабъ и пр.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Павловъ (д. ст): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 13)

Председателстваващъ А. Христовъ: Понеже никой не иска думата, ще гласуваме.

Коиито приематъ предложението за продължение срока за доставката безъ глоби до деня на окончателното прие-

мане на учебния траденъ рибарски корабъ и пр., моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема. (Вж. прил. Т. II, № 4)

Следъ тази изодовити работа, азъ ще моля да гласуваме дневния редъ за идущето заседание.

Първата точка отъ дневния редъ ще бѣде трето четене на законопроекта за организация на ипотеченъ кредитъ; втора точка — трето четене на законопроекта за амбулантната търговия; трета точка — второ четене законопроекта за одобряване договора за учредяване ипотечна банка; четвърта точка — докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ и пета точка — докладъ на прощитарната комисия.

Коиито приематъ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч.)

Подпредседатели: { **А. ХРИСТОВЪ**
                          { **В. ДИМЧЕВЪ**

Секретари: { **Г. ПАВЛОВЪ**
                  { **СТ. РЯСКОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Отпуски , разрешени на народните представители: Александър Пиронков, Добри Димитров, Кръстю п. Цвѣтковъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Петър Анастасовъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Георги Чернооковъ, Петър Цуцумановъ и Аврамъ Стояновъ, Петровъ	461	5. За амбулантната търговия (Второ четене)	476
Питане отъ народния представител Н. Стамболиевъ къмъ министритѣ на войната и на земледѣлието и държавните имоти относително действията на пограничните власти по оземляване на населе- нието (Съобщение)	461	6. За измѣнение и допълнение на чл. чл. 786 и 792 отъ търговския законъ (Отмѣненъ отъ внесе- телятъ)	480
Законопроекти:		7. За разрешаване на Министерството на земледѣ- лието и държавните имоти оборотенъ капиталъ за стопанската експлоатация на държавни гори (Първо четене)	480
1. За отпущане народна пенсия на сѣмействата на починалитѣ бивши министри, а именно: Алексан- дъръ Димитровъ, Цанко Бакаловъ, Алексан- дъръ Стамболийски, Спасъ Дупариновъ, Петъръ Яневъ, Кирилъ Павловъ и д-ръ Райко Даскаловъ (Предложение на народните представители Н. Миновъ и И. п. Янчевъ) (Съобщение)	461	Предложения:	
2. За насърчване на мѣстната индустрия (Първо четене -- продължение разискванията и прие- мане)	461	1. За одобрение XX-то постановление на Мини- стерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 31 октомврий 1927 г., протоколъ № 23, относно продажбата на доставения земеделски инвен- таръ отъ Министерството на земледѣлието и държавните имоти, съ сръдства отъ § 11 по бю- джета на фонда „Културни мѣроприятия (Прие- мане)	480
3. За организация на лютеченъ кредитъ (Второ четене)	466	2. За продължение срока за доставката безъ глоби до деня на окончателното приемане на учебния траленъ рибарски корабъ и пр. (Приемане)	481
4. За насърчване износа на вината (Първо четене)	476	Съобщение отъ председателстващия, че Негово Вели- чество Царятъ ще приеме депутацията за подна- сяне отговора на тронното слово утре, 17 декем- врий т. г., въ 6 ч. сл. пл.	486
		Дневенъ редъ за следующето заседание	481